

ธุดงค์

ทำอะไร? ที่ไหน? เพื่ออะไร?

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

DHUTAṄGA

What to Do? Where? What for?

Somdet Phra Buddhaghosacharya (P. A. Payutto)

ธรรมทานเพื่อการศึกษาธรรม

A Dhamma gift for Dhamma study

ธุดงค์: ทำอะไร? ที่ไหน? เพื่ออะไร? / Dhutaṅga: What to Do? Where? What for?

© สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

Somdet Phra Buddhaghosacharya (P. A. Payutto)

ศ.กิตติคุณ ดร.สมศีล ฌานวัังสะ แปลเป็นภาษาอังกฤษ และเรียบเรียงบันทึกท้ายเล่ม

รศ. ดร.วิภา ฌานวัังสะ ทวนทาน

ISBN 978-616-423-849-7 (ฉบับไทย-อังกฤษ)

ฉบับภาษาไทย พิมพ์ครั้งแรก - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ฉบับไทย-อังกฤษ พิมพ์ครั้งแรก - ธันวาคม ๒๕๕๙

ฉบับไทย-อังกฤษ พิมพ์ครั้งที่ xx - xxxxxx xxxx จำนวน xxxx เล่ม

- xxxxxx

ข้อมูล: ถอดจากเสียง เป็นข้อมูลอักษรในคอมพิวเตอร์ สำหรับการพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. ๒๕๕๘
โดย คุณบุบผา คณิตกุล และ ดร.พุทธชาติ แผนสมบุญ

แบบปก: พระครูวินัยธร (ชัยศ พุทธิโร)

พิมพ์เป็นธรรมทาน โดยไม่มีค่าลิขสิทธิ์ การสงวนลิขสิทธิ์ก็เพื่อรักษาความถูกต้องทางวิชาการ
ของเนื้อหาในการพิมพ์แต่ละครั้ง ดังนั้น หากท่านใดประสงค์จะจัดพิมพ์ โปรดติดต่อขอ
อนุญาตและขอรับต้นฉบับสำหรับฉบับล่าสุดได้ที่

วัดญาณเวศกวัน ต.บางกระพี้ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๒๑๐

<http://www.watnyanaves.net>

พิมพ์ที่

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์
ญาณอดุลสุนทรนายก ปาฬจนติลกวรานุศาสตร์
อารยางกูรพิลาสนามานุกรม คัมภีร์ญาณอุตมวิศิษฏ์
ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิศสร บวรสังฆาราม
คามวาสี อรัญวาสี

อนุโมทนาและขอบพระคุณ

ในวาระอันเป็นมงคลยิ่ง ที่พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณอาจารย์ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้รับพระราชทานสถาปนาเลื่อนสมณศักดิ์ พระที่นังอมรินทรวินิจฉัย ในวันจันทร์ที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ เป็นสมเด็จพระราชาคณะ ชั้นสุพรรณบัฏ ที่ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ญาณอดุลสุนทรนายก ปาพจนดิลกวราณุศาสน์ อารยางกูรพิลาสนามานุกรม คัมภีรญาณอุดมวิศิษฐ์ ตรีปิฎกบัณฑิต มหาคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี อรัณวาสี นั้น

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สมศีล ฉานวงษ์ ราชบัณฑิต มีศรัทธาและ จันทะ ได้แปลธรรมนิพนธ์ของพระเดชพระคุณ เรื่อง *ธุดงค์: ทำอะไร? ที่ไหน? เพื่ออะไร?* เป็นภาษาอังกฤษ ใช้ชื่อว่า *Dhutanga: What to Do? Where? What for?* อีกทั้งเขียนบันทึกท้ายเล่ม และจัดทำหนังสือเป็นฉบับสองภาษา โดยรองศาสตราจารย์ ดร.วิภา ฉานวงษ์ ช่วยทวนทาน เพื่อการพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน ถวายเป็นมุทิตาสักการะแด่ท่านเจ้าประคุณ ด้วยสำนึกและซาบซึ้งในคุณูปการอันใหญ่หลวง ที่ท่านมีต่อมวลพุทธบริษัท และวงวิชาการทั้งไทยและสากล ตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมาและตลอดไป

เมื่อศิษยานุศิษย์และผู้ศรัทธาหลายฝ่ายทราบข่าวเข้า ต่างก็ปีติยินดี ขอมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญบุญกุศลครั้งนี้ ทำให้เรื่องงานจัดพิมพ์หนังสือ แม้จะได้ดำเนินการในระยะเวลาอันกระชั้น สามารถสำเร็จลุล่วงดังที่ปรากฏ ผู้แปล และจัดทำหนังสือ จึงขออนุโมทนาและขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ ขอ กุศลจริยาที่ร่วมกันบำเพ็ญ จงส่งผลให้ทุกท่านตั้งมั่นในพระสัทธรรม และ เจริญด้วยจตุรพิธพรตลอดกาลนาน

พอรู้เรื่องได้หลักแล้ว ก็ชัดเจนลงไปว่า ฤตงศ์ไม่ใช่เดิน แม้ว่าบางครั้ง ฤตงศ์จะพ่วงเอาเดินติดมาด้วย แต่ที่แท้ันั้น “ฤตงศ์” คือองค์คุณ หรือข้อปฏิบัติสำหรับผู้ช้ดเกลากิเลส ที่จะฝึกตัวเองให้เป็นอยู่ง่าย มีความมักน้อย สันโดษ จะได้มุ่งไปกับกิจหน้าที่ของตัวเอง

Once we have become informed and got hold of the principle, it is definitely evident that dhutaṅga is not about walking, even though at times it might have walking attached to it. In actual fact, however, dhutaṅga refers to qualities or practices for those polishing off their defilements to train themselves to live simple lives, have few desires, and be contented, so that they can focus their attention on their own tasks and duties.

คำปรารภ

หนังสือนี้ ที่จริง ไม่ต้องมีคำนำหรือคำปรารภ เพราะกระแสความสนใจที่แรงขึ้นมาในเรื่องชุดงศ์ กับเสียงไถ่ถามที่ได้ยินเป็นครั้งคราว ในโอกาสอันน้อยนักที่จะได้พบใครๆ เป็นข้อปรารภที่ทำให้เกิดคำพูดเชิงตอบคำถามและบอกเล่านี้ขึ้นมา

เมื่อคำพูดเกิดมาแล้ว เป็นเรื่องราวสั้นๆ ผู้ฟังคงเห็นว่าไม่ยาก จึงนำไปแปลงเป็นคำเขียน แล้วส่งย้อนไปขอให้ตรวจ เพื่อพิมพ์เผยแพร่ให้ความรู้แก่กัน ก็เกิดเป็นหนังสือเล่มบางๆ นี้ขึ้นมา

ขออนุโมทนาผู้มีน้ำใจใฝ่รู้ใฝ่ธรรม ซึ่งมีความปรารถนาดีที่จะเผื่อแผ่ความรู้เข้าใจ ให้แพร่กระจายออกไปในสังคม นับว่าเป็นธรรมทานเพื่อการศึกษารวม อันเจริญบุญแก่จิตใจ ให้กุศลทางปัญญา อำนวยประโยชน์สุขที่เลิศคุณค่าแก่มหาชน ขอให้ผู้บำเพ็ญกุศลนี้ เจริญในธรรม งอกงามในความสุข ทุกเมื่อทุกวาร

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

๑๖ ก.พ. ๒๕๕๘

Introductory Remarks

This book, in fact, does not need a preface or any introductory remarks, as the increasingly stronger current of interest in matters about dhutaṅga or the ascetic practices, coupled with voices of those raising questions heard at times on the very rare occasions of my getting to meet with any people at all, has served as a point of departure for bringing about these spoken words in, as it were, the form of answers to questions, and descriptions.

Once the spoken words had arisen, constituting a short account, the audience must have found it not difficult. They, therefore, transcribed it and sent it back to me for editing, with a view to publishing it and imparting the knowledge concerned to one another. This has thus resulted in the present thin volume.

May I express my appreciation to those having a spirit of goodwill, intellectual curiosity, and aspiration for the Dhamma, who wish, with their good intentions, to share and disseminate the knowledge and understanding widely in society. This is in effect a Dhamma gift for Dhamma study, which cultivates merit in the mind, brings forth wholesomeness in terms of wisdom, and provides the most precious kind of welfare and happiness for the masses. May the performers of merit on this occasion progress in the Dhamma and thrive in happiness at all times and on all occasions.

Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto)

February 16, 2015

สารบัญ

คำปรารภ

ชุดงค์: ทำอะไร? ที่ไหน? เพื่ออะไร?	๑
รู้จักชุดงค์กันนิด	๑
พระชุดงค์เป็นอยู่ง่าย แต่ไม่ใช่ทำเรื่องง่ายๆ	๓
ฉันครั้งเดียว ยากกว่าฉันมือเดียว	๔
ออกพรรษา รั้งกลิ่น ลิ่นฝน ออกจรดล ไปรูกขมูล	๖
ถือชุดงค์ มีอันสงสัยอะไร?	๑๑
นาฬิกาปลุกดังเกร็งกร้าง ตื่นขึ้นมา ตาสว่าง เดินถูกทางกันเสียที	๑๓
ภาคผนวก	๑๕
บันทึกท้ายเล่ม	๒๐
บันทึกของผู้แปล	๒๓
เกี่ยวกับผู้พิมพ์	๒๕

Contents

Introductory Remarks	
Dhutaṅga: What to Do? Where? What for?	1
Getting to know a bit about dhutaṅga	1
A monk observing dhutaṅga lives a simple life, but by no means does he do simple things	3
Eating in only one session is harder than eating during only one meal time	4
With the conclusion of the rains retreat comes the reception of kaṭhina robes; with the end of the rainy season comes the traveling out to the roots of trees	6
What are the benefits of observing dhutaṅga?	11
With the alarm clock going off loudly, it is about time to wake up with clear eyes and walk the right path	13
Addendum	15
Endnotes	20
Translator's Note	23
About the Author	25

จุดดั่ง: ทำอะไร? ที่ไหน? เพื่ออะไร?

ขณะมาเยี่ยมถึงนี้ เดินทางเป็นร้อยๆ กิโลเมตร ผ่านป่าเนินเขาเข้ามาใกล้ และมีความสนใจในเรื่องจุดดั่ง ก็เข้ากับบรรยากาศดีเหมือนกัน คือแวดล้อมไปด้วยสภาพตามธรรมชาติของหมู่ไม้ในแดนดงแถบเชิงเขา แต่ที่ยอดเนินนี้ ลมค่อนข้างแรง เวลาพูด เสียงลมจะดังแทรกกวนเข้าไปในเครื่องอุปกรณ์ เมื่อพูดไป ก็ฟังกันไป

รู้จักจุดดั่งกันนิด

จุดดั่ง มาจากคำบาลีว่า *จุดดงค* (อ่านว่า จุดดั่งคะ) เกิดจาก *จุด* + *ดงค*

ดงคะ หรือ *ดงค* แปลว่า “องค์ประกอบ หน่วย หรือหัวข้อ” ในที่นี้หมายถึง “คุณสมบัติ” หรือจะแปลว่า “ข้อปฏิบัติ” ก็ได้ คือเป็นข้อปฏิบัติในการฝึกตน หรือคุณสมบัติของผู้ที่ฝึกตนซึ่งแยกเป็นข้อๆ ส่วน *จุด* (อ่านว่า จุดตะ) แปลว่า “ผู้ขัดเกลากิเลส”

ดังนั้น *จุดดั่ง* นี้ จึงแปลว่า “คุณสมบัติของผู้ขัดเกลากิเลส หรือข้อปฏิบัติของผู้ขัดเกลากิเลส” หมายความว่าสำหรับพระ (โยมก็ได้บ้างข้อ) จะได้เอามายึดถือปฏิบัติ เพื่อจะได้ขัดเกลากิเลสของตน ซึ่งจะช่วยให้มีชีวิตอย่างพระได้ดี คือ มีชีวิตที่เอื้อต่อการปฏิบัติธรรม หรือทำหน้าที่ของพระ เช่นเจริญสมณะวิปัสสนามุ่งหน้าไป

พระมีชีวิตอย่างไรที่เหมาะสมจะเป็นชีวิตของพระ ก็คือมักน้อยสันโดษ และจุดดั่งก็เน้นคุณสมบัติข้อที่เด่น คือเน้นให้มีความมักน้อยสันโดษ^[๑] นี้แหละจุดดั่งจึงเป็นข้อปฏิบัติของผู้ที่ขัดเกลากิเลสโดยตัวเองที่มุ่งจะเป็นอยู่อย่างมักน้อยสันโดษ

Dhutaṅga: What to Do? Where? What for?

Your group have come all the way here for a visit, having traveled hundreds of kilometers, through forests and hills over quite a long distance, and are interested in matters about dhutaṅga. This indeed quite fits in harmony with the ambience, for we are surrounded with the natural states of plants and trees in a woody terrain at the foot of a hill. On the top of this hill, however, it is rather windy. While I am speaking, the sound of wind might be so loud as to interfere into the recording machine. Just as I am talking, please be listening.

Getting to know a bit about dhutaṅga

[The Thai word] *thudong* derives from the Pali term *dhutaṅga* (pronounced “dhutanga”), from *dhuta* + *aṅga*.

[The Pali word] *aṅga*, or *ong* [in Thai], means “components, units, or topics.” Here it means “qualities.” Or it can also mean “items of practice,” namely itemized practices for self-training or qualities of a self-trainer. [The word] *dhuta* (pronounced dhuta), on the other hand, means “one who polishes off defilements [or an ascetic].”

Therefore, *dhutaṅga* means “qualities of one who polishes off defilements, or ascetic practices,” i.e. for a monk (also for a lay devotee in regard to certain items) to adopt and observe so as to polish off his defilements. This will assist in living well a life like that of a monk’s—a life that conduces to Dhamma practice or performing the functions of a monk such as moving forward on the course of tranquility and insight development.

How should a monk live a life befitting a monk? [The answer] is to have few desires and be contented. Fewness of desires and contentment^[1] are precisely the salient qualities that dhutaṅga lays emphasis on. Dhutaṅga, therefore, constitutes practices of a person polishing off defilements by himself, who aims to live a life with fewness of desires and contentment.

ที่ว่ามักน้อยสันโดษ ก็คือไม่ยุ่งกับเรื่องไปเที่ยวหากิน แสวงหาข้าวของ ลาภผล จะได้มุ่งมาทำงาน ทำกรรมฐาน มาอยู่กับกิจหน้าที่ของตนเอง คือ ประพฤติปฏิบัติในศีลสมาธิปัญญา เจริญไตรสิกขาไป พระนี้ พอมักน้อย สันโดษ ก็ทำงานของตนเองได้เต็มที่

แต่ที่นี้ จะเอาข้อปฏิบัติอะไรมาใช้ฝึกตนล่ะ นี่แหละที่จะพูดกัน คือ ก็เลยมีวิธีปฏิบัติเป็นข้อๆ องค์ก็คือข้อๆ ข้อๆ ท่านจัดไว้ ๑๓ ข้อ

เป็นอันว่า จุดดงค์มี ๑๓ ข้อ และ ๑๓ ข้อนั้นก็เน้นไปที่เรื่องของการมีชีวิตความเป็นอยู่ ก็คือเรื่องปัจจัยสี่นี้เอง แต่ปัจจัยข้อที่ ๔ ในเรื่องความเจ็บไข้ ไม่ต้องเอามาตั้งเป็นจุดดงค์ เพราะความเจ็บไข้ ไม่ใช่การเป็นอยู่ตามปกติ เมื่อเจ็บไข้ขึ้นมา ก็รักษากันไปตามโรค คนต้องระวังตัวอยู่แล้ว กินยาฟุ้งเพื่อก็อาจจะผลอตายเป็นได้ง่ายๆ

ก็มาจัดมาเน้นกันที่ปัจจัย ๓ อย่าง คือเรื่องจีวร-เครื่องนุ่งห่ม *บิณฑบาต-อาหาร และเสนาสนะ*-ที่อยู่อาศัย จุดดงค์ก็จึงวนอยู่ที่ ๓ อย่างนี้

ที่นี้ก็เอาสิ เริ่มตั้งแต่ในเรื่องของจีวร ที่เป็นเครื่องนุ่งห่ม สำหรับตัวเอง จะตั้งข้อปฏิบัติอย่างไรขึ้นมา จึงจะเป็นจุดดงค์ ที่จะได้ขัดเกลากิเลส ให้เป็นอยู่ง่าย มักน้อยสันโดษ

สำหรับพระนี้ ถ้าจะมีจะใช้จีวรโดยไม่ต้องไปเที่ยววุ่นวาย ก็ไปเก็บเอาผ้าที่เขาทิ้งตามกองขยะ หรือตามป่าช้า

เศษผ้า และผ้าเก่าเล็กใช้ เขาก็เอาไปทิ้งเป็นขยะ และแต่ก่อนนี้ เขาเอาศพไปไว้ในป่าช้า ก็มีผ้าห่มผ้าห่ม แล้วก็มีผ้าห่อผ้าพัน มีเศษผ้า พระที่จะอยู่ให้ง่าย ฝึกตัวให้เข้ม ก็ไปเก็บเอาผ้าพวกนี้ตามกองขยะบ้าง ในป่าช้าบ้าง ได้มาแล้ว ก็เอามาต้ม ถ้ายังไม่พอก็เก็บไว้ เมื่อพอ ก็เอามาตัด จะตัดเป็นจีวรไหน มีรูปร่างอย่างไร ก็ตัดไปสิ ทำไปตามวินัย ตัดเสร็จ ก็เย็บ แล้วก็ย้อม นี่คือทำเอง

By fewness of desires and contentment is meant not getting busy with searching for things to consume or pursuing possessions and gains, so that one's efforts can instead be diverted toward working, doing meditation, focusing on one's own tasks and duties, i.e. conducting oneself in morality, concentration, and wisdom, thus cultivating the threefold training. Once a monk has few desires and is contented, he can perform his own duties to the fullest.

But now, what practices should be utilized for such self-training? This exactly leads to what I am going to talk about. For the purpose in question, there arise individual items of practice. The word *aṅga* means "items." The items thus organized are 13 in number.

So dhutaṅga consists of 13 items, and these 13 items focus on how to live a life. It is the four requisites that are involved. However, the fourth one [i.e. *bhesajja* "medicine"], which has to do with illness, does not need to be instituted as part of dhutaṅga, for illness is not in one's routine living. Once one becomes ill, the illness will be treated accordingly. One already has to stay cautious about oneself. Superfluous use of medicine can inadvertently become fatal easily.

Emphasis is then placed on the three [remaining] requisites, namely *cīvara*: clothing [or robes], *piṇḍapāta*: food [or alms food], and *senāsana*: lodging [or the resting place]. Dhutaṅga, therefore, revolves around these three.

Now, it all begins with *cīvara*, which has to do with clothing. For oneself what practices should be instituted to be dhutaṅga, so as to polish off defilements and live a simple life with fewness of desires and contentment?

For a monk, if he is to possess and use robes without having to go to great lengths to look around, he would go and pick up cloths disposed of in a garbage heap or on a charnel ground.

Rags and old cloths no longer in use would be disposed of as garbage, and in former times when corpses were left on charnel grounds, there were lower-robes and upper-robes and also wrapping or enveloping cloths as well as refuse rags. A monk wishing to live a simple life and rigorously discipline himself would go and collect such robes and rags either from garbage heaps or from charnel grounds. Once obtained, they would be boiled. If there were not enough of them, they would be put away. When there were enough, robes would then be cut out. They could be made, in compliance with the monastic rules, into any kind of the triple robe in whatever shape. Once the robes had been cut out, they would be sewn and dyed. All this process was carried out on his own.

อย่างนี้เรียกว่า **บังสุกุลจีวร** แปลว่า “จีวรจากผ้าคลุมฝุ่น”

บังสุกุล แปลว่า “คลุมฝุ่น” **บังสุ** มาจาก **บังสุ** แปลว่า “ฝุ่น” **บังสุกุลจีวร** ก็เป็นผ้าคลุมฝุ่น คือผ้าที่เลอะเทอะสกปรกจากกองขยะเป็นต้น แต่ว่าต้มนะ ... เอามาต้ม ก็ทำเองนั่นเอง ไม่ต้องพึ่งญาติโยม เมื่ออยู่ๆ ไป ไม่มีจีวร ก็ไปเที่ยวเก็บผ้ามาจากกองขยะเอามาทำอย่างที่ว่านั้น

อย่างนี้ก็เป็นจุดประสงค์ข้อหนึ่งละ เรียกว่า **บังสุกุลิกังคะ** คือ “องค์หรือข้อปฏิบัติของพระที่ถือใช้แต่ผ้าบังสุกุล” ถ้าอย่างนี้ ก็เป็นอันว่าไม่ต้องไปรอรับผ้าที่โยมมาถวายอะไรแล้ว นี่จุดประสงค์ข้อหนึ่งละนะ

พระจุดประสงค์เป็นอยู่ง่าย แต่ไม่ใช่ทำเรื่องง่ายๆ

พระอีกองค์หนึ่งรู้ชื่อว่า พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้พระใช้ผ้า ๓ ผืน มีผ้าถุง ผ้าห่ม และผ้าซ้อนทาบ ที่เรียกว่า **สังฆาฏิ** ในอินเดีย ที่ทรงอนุญาต จะใช้ใช้กันหนาว เพราะชั้นเดียวไม่พอ ก็รวมเป็นสามผืน ภาษามคธเรียกว่า **ไตรจีวร**

พระองค์นี้ก็พิจารณาว่า เอ้อ... เรามีชุดหนึ่งแล้วนะ จีวรสามผืน ก็ใช้แค่นี้ ถ้าจะมีโยมมาถวายจีวรเพิ่ม ให้เป็นอดีตแรก ก็ไม่เอา ขอใช้แค่นั้น ผ้าเกินกว่าชุด ไม่เอา ใช้สามผืน อย่างละผืนเดียว

อย่างนี้ก็เป็นจุดประสงค์ข้อหนึ่ง เรียกว่า **เตจวิริกังคะ** “องค์แห่งภิกษุผู้ถือใช้แต่ผ้าสามผืน คือไตรจีวร” นี่ก็จุดประสงค์นะ เป็นเรื่องของจีวรหรือผ้า

ที่ในด้านอาหารละ อาหารของพระก็คือ เที่ยวบิณฑบาตไปแล้วโยมถวายอาหาร ได้嘛 ก็ฉัน บางทีมีกัจฉินมตฺ โยมที่มั่งงานมีศรัทธาฉันมตฺไปฉัน ก็สบายขึ้น ได้ฉันอาหารดีๆ

This is called *paṃsukūla-cīvara*, meaning “a robe made from dirt-covered rags.”

The word *paṃsukūla* means “covered with dirt,” with *paṃsu* meaning “dirt.” So *paṃsukūla-cīvara* is a dirt-covered rag, e.g. a filthy or dirty piece cloth from a garbage heap. But it was to be boiled first ... The monk would do the boiling himself, without relying on any lay devotees. As he lived on, when he became short of a robe, he would travel around to pick up robes and rags from garbage heaps and go through the aforementioned process [of robe-making].

This is one of the ascetic practices called *paṃsukūlikaṅga*, i.e. “the practice of a monk undertaking to use only dirt-covered robes.” In such a case, there is no longer a need to wait for lay devotees to present him with any robes. This is one item of dhutaṅga.

A monk observing dhutaṅga lives a simple life, but by no means does he do simple things

Another monk was aware that the Buddha allowed monks to use three robes, consisting of an under-robe, an upper-robe, and an outer-robe, called *saṅghāṭi*. In India, this was permitted to guard against cold weather, as one layer of robe would not be adequate. So there were three robes altogether called, in monastic terms, *ticīvara* “triple robe.”

This monk deemed to himself thus: ah! now that I already have one set of three robes, I’ll use just this. Even if I am to be offered more robes as extras by the devotees, I won’t accept them. I’ll use just this, not accepting more than one set. I’ll use three robes, one of each kind.

This constitutes an item of dhutaṅga called *tecīvarikaṅga*, the practice of a monk who wears only three robes or the triple robe. This is also an ascetic practice, having to do with robes or clothing.

Now what about food? A monk’s food refers effectively to his going on an alms round and eating food offered by lay devotees. Sometimes he might get invited. A lay devotee having a social event might, with his religious faith, invite the monk over for a meal, in which case he would be better off, enjoying good food.

ที่นี้มาดูพระที่จะถือจุดดคีในเรื่อของอาหาร เริ่มต้้นก็ข้อที่ ๑ ถือบิณฑบาตเป็นประจำ องค้ที่ไม่เอาละ ใครจะนิมนต์ไปฉันในงานในพิธีอะไร ไม่เอาทั้งนั้น ฉันจะฉันแต่อาหารที่บิณฑบาตอย่างเดียว ได้เท่าไร ก็เท่านั้น อดก็อด

อย่างนี้เป็นจุดดคีข้อแรกในเรื่ออาหาร ชื่อว่า *บิณฑบาตักังคะ* แปลว่า “องค้ของผู้ถือบิณฑบาตเป็นประจำ” ไม่รับนิมนต์ ไม่รับถวายพิเศษ

ต่อไป อีกองค้หนึ่งก็ถือบิณฑบาตนั้นแหละ แต่บิณฑบาตไปตามลำดับ ไม่ออกนอกทาง ไปตามซอย ไปตามลำดับ ไม่แยกไปว่าแถบไหนอาหารดีกว่า ทางนั้นรวย เราไปนั้น น่าจะได้มาก แต่ไปตามทาง เป็นลำดับแถวแนว

อย่างนี้ก็เป็นจุดดคีข้อหนึ่ง เรียกว่า *สปทานจาริกังคะ* คือ “องค้ของผู้ถือเที่ยวบิณฑบาตไปตามลำดับ”

ที่นี้มาถึงการฉันอาหาร มีข้อที่น่าสนใจ เรียกว่าฉันที่หนึ่งเดียวภาษาพระว่า *เอกาสนิกังคะ* แปลว่า “องค้ของผู้ถือฉันนั่งอาสนะเดียว” หมายความว่า นั่งลงฉันทีเดียวแล้ว วันนั้นไม่ฉันอีก

ขอให้สังเกตว่า จุดดคีข้อที่ว่านี้คือถือฉันครั้งเดียว^[๒] ไม่ใช่ฉันมือเดียว^[๒] เดียวนี้เรียกกันลับสน

ฉันครั้งเดียว ยากกว่าฉันมือเดียว

ฉันมือเดียว กับฉันครั้งเดียว ไม่เหมือนกัน ต่างกันอย่างไร ที่ว่าฉันมือเดียนั้น หมายความว่า เรียกตามช่วงเวลาทีกิน คือจัดอาหารเป็นมือๆ (*ภัตต์*, ไทยใช้สั้นๆ ว่า *ภัต*) เช่น ในหลายถิ่น วันหนึ่งมีมือเช้า มือกลางวัน แล้วก็มือเย็น อย่างนี้ มือก็คือช่วงเวลาทีกิน ถ้ากินช่วงนี้ก็เป็นมือเช้า กินช่วงนี้ก็มือกลางวัน กินช่วงนี้ก็มือเย็น

Now let us come to have a look at monks who are to observe the ascetic practices having to do with food. To begin with, the first one is to observe eating food from an alms bowl on a regular basis. This monk will refuse to be invited to take a meal in any social event. Rather, he will eat only food collected from an alms round—whatever amount he has received, he will eat just that; even if he is to be starved, he is ready to be so.

This is the first ascetic practice concerning food, called *piṇḍa-pātikaṅga*, meaning “the practice of a monk who eats only alms-bowl food regularly,” refusing to get invited or receive specially offered food.

Next, another practice also has to do with going on alms rounds, but (more specifically) going successively from house to house begging for food, not off the course, but following the path sequentially. He would not discriminate in such a way that over there the food is better, or that as they are rich, if I go that way I am likely to get much. Instead, he will simply follow the course in [regular] sequence.

This is another ascetic practice called *sapadānacārikaṅga*, i.e. “the house-to-house-seeker’s practice.”

We now come to talk about eating. There is an interesting practice called eating on one sitting. In monastic terms, it is *ekāsaniṅga* “one-sessioner’s practice,” meaning no more eating on the same day after eating on one sitting.

Please note that this ascetic practice is to observe eating in only one session,^[2] not eating during only one meal time.^[2] There is now a confusion when [this practice] is referred to.

Eating in only one session is harder than eating during only one meal time

Eating during only one meal time and eating in only one session are not the same. How are they different? By eating during only one meal time is meant [eating] based on the period in which eating takes place, i.e. food is arranged for each individual meal time (Pali: *bhatta*, shortened to *bhat* in Thai). For instance, in numerous locales, there is in each day a morning meal time, a midday meal time, and an evening meal time. Thus a meal time is a period during which eating takes place. If eating happens in one particular period, then it is the morning meal time (or breakfast time). If it happens in another period, then it is the midday meal time (or lunch time). If it happens in yet another period, then it is the evening meal time (or supper time).

ในอินเดีย ครั้นยังเป็นชมพูทวีป ชาวบ้านกินอาหารกัน ๒ มื้อ คือ มื้อเช้า (ปาตราชภัตต์) กับมื้อสาย (สายมาภัตต์) มื้อเช้าคือก่อนเที่ยง ส่วนมื้อ “สาย” ของชมพูทวีป เป็นคนละความหมายกับสายของไทย “สาย” ของชมพูทวีป หมายถึงหลังเที่ยงไปแล้ว จนบ่าย จนเย็น จนค่ำ ไปถึงก่อนอรุณขึ้นวันใหม่

พระนี่ฉันมื้อเดียว ถือเอกภัต (เอกภัตติกะ = มี “ภัต” เดียว) คือ ฉันมื้อเช้าอย่างเดียว หมายความว่า ฉันในมื้ออาหารของช่วงเช้าอย่างเดียว จะฉันกี่ครั้ง ท่านก็เรียกว่าฉันมื้อเดียว คือ มื้อเช้ามื้อเดียว

ที่นี้ ในจุดดงค์นี้ไม่เช่นนั้น พระต้องฉันมื้อเช้ามื้อเดียวอยู่แล้ว แต่จุดดงค์ไม่เอาแค่วเวลา ไม่ใช่แค่เวลาเป็นเกณฑ์ ข้อเอกาสนิกังคะนี่ถือเอกาสนะอาสนะเดียว ที่นั่งเดียว (เอกาสนิกะ = มี “อาสนะ” เดียว) คือเอากการลงนั่งครั้งเดียว นั่งฉันครั้งเดียวจบ หรือนั่งครั้งเดียวก็ฉันจบไปเลย นี่คือฉันครั้งเดียว ไม่ใช่แค่ฉันมื้อเดียว

ถาม: ที่หลวงลุงว่าฉันมื้อเดียว หมายความว่าอย่างไร?

หลวงลุง: หมายความว่า ฉันในช่วงเช้า เพราะมื้ออาหารก็คือตามเวลา จะกี่ครั้ง ถ้าก่อนเที่ยง ก็อยู่ในมื้อเช้า

ถาม: ก็ครั้งอย่างไร

หลวงลุง: เมื่อว่าตามเวลาของอาหาร ที่เรียกว่า “มื้อ” ฉันตอนรุ่งเช้า ก็อยู่ในมื้อเช้า ฉันตอนเพล ก็อยู่ในมื้อเช้า เพราะยังอยู่ในเวลาก่อนเที่ยง ที่เขาเรียกรวมหมดว่าเช้า คนสมัยนั้นรู้จักเวลาของอาหารอย่างนั้น เขาจึงเรียกพระว่า พวกฉันมื้อเดียว (เอกภัตติกะ)

In [ancient] India when it was still Jambudīpa, Indian people had two meal times a day, namely the morning meal time (*pātarāsabhatta*) and the late meal time (*sāyamāsabhatta*). The morning meal time referred to the time before noon. The late meal time had a different meaning from “late” in Thai. By “late” in Jambudīpa was meant the time beyond noontime onward, well into afternoon, evening, and night, until before dawn of the new day.

A monk is supposed to eat during only one meal time, or observing *ekabhatta* (*ekabhattika* = having one *bhatta* or meal time), i.e. eating only in the morning meal time, which means eating during the meal time of the morning only. No matter in how many sessions eating takes place, it is called, in monastic terms, eating during only one meal time.

Now, it is not so in dhutaṅga. A monk is [already] required to eat during the morning meal time only. But in dhutaṅga, what counts is not only time; time is not the only criterion. In the *ekāsanikaṅga* “one-session’s practice,” *ekāsana* “one sitting” is observed (*ekāsanika* = having one āsana or sitting). That is, what really counts is sitting down just once—sitting down to eat just once and it is over, or eating on one sitting and it is over. This is eating on only one sitting, not eating during only one meal time.

QUESTION: When you said “eating during only one meal time,” what exactly did you mean?

MONK: I meant eating in the morning, as a meal time is reckoned by time. No matter in how many sessions one eats, if it is before noon, then it falls within the morning meal time.

QUESTION: How is the number of sessions [reckoned]?

MONK: With respect to the time of eating, called “meal time,” eating in the early morning is within the morning meal time; eating between 11 o’clock AM and noontime is also within the morning meal time, as it is within the time period before noon. All these [time periods] are collectively called “morning.” This is what was recognized about meal times by people in those days. For this reason, a monk is called *ekabhattika*, one who eats during only one meal time.

ที่นี่ ฉันมีมือเดียวแล้ว ก็ยังเรื่องมาก ท่านจึงถือ *เอกาสนิกังคะ* เอาแค่ *เอกาสนะ* (*เอก+าสนะ*) แค่หนึ่งครั้งเดียว ที่นั่งเดียว นั่งลงไปครั้งเดียว ฉันเสร็จแล้ว ลูกแล้วไม่ฉันอีก นี่คือการครั้งเดียวจริงๆ

แล้วก็ยังมี *ปัตตบิณฑิกังคะ* ฉันเฉพาะในบาตร ไม่ใช่ภาชนะอื่น นี่ก็จุดดงค์อีก เอาละ เรื่องอาหารหลายข้อ พูดพอเป็นตัวอย่าง

ออกพรรษา รักรฐิน ลีนฝน ออกจรดล ไปรุกรขมูล

ต่อไป พูดเรื่องที่อยู่บั้ง ภาษาพระเรียกว่าเรื่องเสนาสนะ (“ที่นอน-ที่นั่ง”) ข้อแรกก็คือ ถืออยู่ป่า ข้อนี้เรามีพระป่าซึ่งพอรู้จักแล้ว เรียกว่า “อารัญญิกังคะ” แปลก็ง่ายๆ ว่า องค์แห่งผู้ถืออยู่ป่า

ข้อต่อไป ถืออยู่โคนไม้ คือ *รุกรขมูล* เรียกว่า *รุกรขมูลิกังคะ* คือไม่อยู่ในที่อาศัยมีเครื่องมุงบัง อย่างบ้านเรือนกุฏิ ไม่เอาทั้งนั้น แต่ข้อนี้ พระพุทธเจ้าห้ามอยู่ในถุณฑน ในถุณฑนต้องมีที่มุงที่บัง ตามที่วินัยกำหนดไว้ พูดง่ายๆ ว่า ถืออยู่รุกรขมูล ข้อนี้เข้าใจ

รุกรขมูล นี้ เป็นเสนาสนะพื้นฐานของพระ พระพุทธเจ้าเสด็จจาริกสั่งสอนประชาชน ก็ประทับรุกรขมูลเรื่อย ก่อนทรงอนุญาตให้มีวัด (*อาราม*) และเสนาสนะ ๕ อย่าง^[๓] พระก็อยู่โคนไม้เป็นหลัก

ที่ว่ารุกรขมูลเป็นเสนาสนะพื้นฐานของพระนั้น ดูนุง่ายๆ รุกรขมูลเป็นเสนาสนะที่เป็นอย่างหนึ่งในนิสสัย ๔^[๔] (ปัจจัยเครื่องอาศัยของชีวิตพระ) รวมอยู่ในอนุศาสน์ ๘^[๕] (คำสอนสั่งครั้งแรกที่อุปัชฌาย์ต้องบอกแก่พระใหม่ในโบสถ์ทันทีที่บวชเสร็จ) เป็นที่อยู่อาศัยที่ถึงกันทันทีกับธรรมชาติ หาได้ง่ายทุกที่เพราะมีอยู่ทั่วไปเป็นธรรมดาในธรรมชาติ (ในยุคที่ธรรมชาติยังไม่เสีย)

Now, even eating during only one meal time is still toilsome, so the *ekāsānikaṅga*, or one-sessioner's practice is observed, involving only *ekāsana* "one sitting" (*eka* "one" + *āsana* "sitting"). On only one sitting—[taking] one seat, or sitting down only once—after he has finished eating and stood up, the monk will not eat any more. This is truly eating on only one sitting.

Then, there is also *pattapiṇḍikaṅga*, eating only from an alms bowl without using any other eating vessel. This is another ascetic practice. All right, there are several practices involving food. I have just mentioned a few as examples.

With the conclusion of the rains retreat comes the reception of kaṭhina robes; with the ending of the rainy season comes the traveling out to the roots of trees

Next, I will talk about lodging or the resting place. In monastic terms, it is called *senāsana* ("bed" and "seat"). The first practice is to observe living in the forest—as for this practice, there are "forest monks" that we already know something about—called *ārañṇikaṅga*, which can simply be translated as "the forest-dweller's practice."

The next item is observance of living at the root of a tree, called *rukkhamūlikaṅga*, i.e. not living in such sheltered places as a house or a monastic cell—none of these will do. However, the Buddha did not allow this practice in the rainy season, during which time, it must be a sheltered lodging, as stipulated by the monastic rules. Simply put, [this practice] is to observe living at *rukkhamūla*. This should be understood.

Rukkhamūla or the root of a tree is a monk's basic kind of lodging. While traveling around to preach the masses, the Buddha was constantly dwelling at the root of a tree. Before his granting permission for there to be a monastery or *wat* (*ārāma*) and the five types of lodgings,^[3] monks would mainly live at the roots of trees.

The statement that the root of a tree is a monk's basic kind of lodging should be easy to see. The root of a tree as a resting place is one of the four resorts^[4] (requisites on which a monk relies), included in the eight admonitions^[4] (the first instructions a preceptor has to immediately give a newly ordained monk in the Uposatha hall right after the ordination ceremony). It was a resting place immediately tangible with nature and easy to find in every locale, as it was normally ubiquitous in nature (in the ages when nature was still not polluted).

อีกข้อหนึ่ง พระจะถืออยู่กลางแจ้งบ้างก็ได้ เรียกว่า อยู่ในอัมภิกาฬ
พระที่ถือข้อนี้ไม่ยอมอยู่แม้แต่ใต้ต้นไม้ หรือไม่มีต้นไม้ก็อยู่ได้ ก็เป็นจุดดงค์
ข้อหนึ่ง ชื่อว่า อัมภิกาฬกังคะ

อีกข้อหนึ่งถืออยู่ป่าช้า คืออยู่ในสุสาน ชื่อว่า โสสานิกังคะ ก็เป็นจุดดงค์
อีกข้อหนึ่ง

ข้อที่ยากที่สุด ต้องใช้ความเพียรใจสู้เข้มแข็งอย่างมาก คือถือหนึ่ง ไม่
นอน อดนี้จะหลับจะพักผ่อนด้วยการนอน ไม่ได้ ต้องนั่งหลับเอา เดินได้
ยืนได้ แต่นอนไม่ได้ ท่านไม่ได้กำหนดว่าจะต้องถือสัณยาวนานเท่าใด อาจจะ
ลองถือดู สั้นหรือยาวก็ได้ เรียกว่า สมาทาน คือตกลงใจว่าเอาละ ฉันจะถือ
ปฏิบัติ นุ่งอย่างเดียว ไม่นอนสักพรรษาหนึ่ง อย่างนี้เป็นต้น ก็สมาทานเอา นี้
ก็เป็นจุดดงค์ข้อหนึ่ง เรียกว่า เนลัชชิกังคะ

ตามที่พูดมาเป็นตัวอย่างนี้ ก็ได้เห็นแล้วว่า จุดดงค์ ๑๓ ข้ออยู่ที่ปัจจุัย ๔
ในสามข้อแรก คือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ แม้แต่ข้อสุดท้ายที่ถือหนึ่ง ไม่
นอน ถึงจะเป็นเรื่องของความเพียรอดสู้อย่างจำกัดที่ แต่ก็อยู่ในเรื่องของการ
นั่งนอน ไม่ไปไหน ในเมื่อเป็นอย่างนี้ จุดดงค์ก็แทบไม่ต้องเดิน ถูกไหม ไม่
เกี่ยว จุดดงค์ไม่ได้อยู่ที่เดิน

แล้วอย่างนั้น ทำไมเวลาพูดว่าจุดดงค์ คนทั่วไปก็นึกคิดไปถึงว่าต้องเดิน
เอาละ นี่ก็คือความหมายได้เพียงไป

จุดดงค์หายไป มีความหมายเพียงไปเป็นเดิน ไปมองไปมองกันว่าเดิน
นั่นมันเป็นเพราะอะไร ก็มาพิจารณากันดู จะเห็นได้ง่ายเลยว่า จุดดงค์บางข้อ
โดยเฉพาะข้อรุกขมุลอยุโคณไม้นี้ ทำให้มีโอกาสเดินไปเรื่อย

As another practice, a monk can also undertake to live in an open space, called dwelling in *abbhokāsa*. A monk observing this practice refuses to live even under a tree or can live even if there is no tree at all. This is another ascetic practice called *abbhokāsikaṅga*.

Still another practice is undertaking to live on a charnel ground, called *sosānikaṅga*. This is another dhutaṅga.

The most difficult one requires a great deal of mental energy and strength or stamina, i.e. observance of sitting, without lying down. In this practice, it is not permissible to sleep or rest by lying down. The observer has to go to sleep while sitting; it is all right to walk or to stand, but not to lie down. There is no requirement as to how long it is to be observed. One might try observing it, for a short or a long period, by pledging, i.e. making a resolution to observe this practice of only sitting without lying down for a period of, say one vassa (four months of the rains retreat). One has to make a pledge. This is another ascetic practice called *nesajjikaṅga*.

From what I have mentioned as examples, it can already be seen that the 13 dhutaṅgas lie in the first three of the four requisites, namely, robes, alms food, and the resting place. Even with the last practice, the observance of sitting without lying down, although it has to do with energy and resiliency without restriction on locales, it is confined to sitting or lying down, not going anywhere. Given this fact, dhutaṅga hardly has anything to do with walking. Right? It is not relevant; dhutaṅga has nothing to do with walking.

Why then, when talking about dhutaṅga, do most people come to think of walking? This is effectively an aberration of meaning.

Dhutaṅga [or thudong as used in Thai] has mutated. It has been corrupted to mean walking. It is looked upon or focused on as walking. Why is that so? Let us take a look. It is quite easy to see that some of the ascetic practices, especially the one about dwelling at the root of a tree, could open up an opportunity for constantly walking on and on.

มองย้อนหลังไปในครั้งโบราณ ไม่ต้องไกล เอาแค่สมัยที่อาตมายังเป็นณเฑาะเล็ก ๆ อยู่ในชนบท สมัยนั้น เวลาออกพรรษา ได้ยินพระพุทธานหรือบอกคนนั้น คนนี้ว่า ท่านจะ “ไปรูกขมมูล” หรือ “ออกรูกขมมูล” ท่านไม่ได้ใช้คำว่า “ไปชูดงค์”

แต่มาตอนหลังเดี๋ยวนี้ ไปอย่างไรมาอย่างไรไม่รู้ กลายเป็นว่าจะไปชูดงค์ จะออกชูดงค์ ชูดงค์เลยกลายเป็นเดิน แค่นี้ก็เพี้ยนแล้ว มันไม่เกี่ยวกับข้อไหนเลย ที่พูดมาแทบไม่มีข้อไหนเป็นเรื่องเดิน มีแต่ว่าบางข้อทำให้ได้โอกาสที่จะเดิน ข้อบิณฑบาต ก็ได้โอกาสเดิน แล้วก็ไปรูกขมมูล ก็ยังทำให้ได้เดินและต้องเดินกันใหญ่

ทวนย้ำว่า แต่ก่อนนั้น ออกพรรษาแล้ว พระรับกฐิน ลีนฝนหลายองค์ก็จรดล ออกรูกขมมูล จาริกไป คำไหน นอนนั้น ได้ร่มไม้ อาศัยรูกขมมูล ในสมัยก่อนนั้น เมื่อต้นไม้ยังมีมาก โคนไม้ก็มีไปเรื่อยบนหนทาง พระเวาะที่ร่มไม้ พบญาติโยม ก็แนะนำให้ธรรมสอนกันไป มีโคนไม้เป็นจุดกำหนดสำคัญ ก็เรียกกันว่าไปรูกขมมูล

เมื่อรู้ว่าศัพท์มันเพี้ยน ความหมายมันคลาดเคลื่อนเสียไป ก็ชวนกันหันกลับมาใช้คำว่า “ไปรูกขมมูล” หรือ “ออกรูกขมมูล” ดีใหม่ จะเข้าใจง่าย มองเห็นโยงกับของจริงสภาพที่เป็นจริงได้ชัดดีด้วย

Harking back to ancient days—not necessarily very far back in time, but just when I was still a little novice living in the countryside—at that time, at the conclusion of the rains retreat, I would hear the monks talking to one another or telling other people that they were “going to the root of a tree,” or “traveling out to the root of a tree.” They did not say “going on a thudong.”

But later on, in present days, it is not exactly known how this has come about. [“Going to the root of a tree”] has become “going on a thudong,” or “traveling out on a thudong,” thereby “thudong” becoming walking. Merely this is already corrupted. [Walking] has nothing to do with any of the ascetic practices. From what has been said, hardly any one of the practices is about walking. There are only some practices that could provide a chance for walking. The one about going on an alms round might open up an opportunity for walking. Then also the one about going to the root of a tree provides even a greater chance for walking, involving a lot of walking.

To recapitulate for emphasis, in former times, after the rains retreat had ended, monks would receive kaṭhina robes. When the rainy season was over, many monks would go out to the roots of trees, traveling along, and spend the night, wherever the locale, under tree shades, dwelling at the roots of trees. In those days, when there were still plenty of trees, the roots of trees were constantly available on the way. The monks would make a stop at a tree shade to talk to lay devotees, advising them, giving them the Dhamma, and preaching them, with the root of a tree serving as an important designated point [of meeting]. Hence the common expression “going to the root of a tree.”

Since we are aware that the word has become corrupted with its meaning perverted, how about persuading ourselves to revert to using the expression “going to the root of a tree,” or “traveling out to the root of a tree”? [Such an expression] will be easy to understand. We will be able to see clearly its association with real things and the real condition as well.

พอรู้เรื่องได้หลักแล้ว ก็ขีดแนลงไปว่า จุดดงค์ไม่ใช่เดิน แม้ว่าบางครั้งจุดดงค์จะพุ่งเอาเดินติดมาด้วย แต่ที่แท่นั้น “จุดดงค์” คือองค์คุณ หรือข้อปฏิบัติสำหรับผู้ขัดเกลากิเลส ที่จะฝึกตัวเองให้เป็นอยู่ง่าย มีความมกน้อย สันโดษ จะได้มุ่งไปกับกิจหน้าที่ของตัว

แทนที่จะเอาเวลาไปยุ่งกับเรื่องลาภผล เทียวหาเที่ยวรอรบปัจจัย ๔ ที่เหลือเพื่อกินจำเป็น ก็จะได้ตั้งหน้าตั้งตาเอาเวลานั้นมาใช้ปฏิบัติกิจหน้าที่ในการฝึกหัดพัฒนาตนเอง ไม่ว่าจะศึกษาเล่าเรียน เจริญสมณะวิปัสสนา ให้ก้าวไปในไตรสิกขา พอมีมกน้อยสันโดษแล้ว ก็ทำได้เต็มที่ ก็ให้เข้าใจจุดดงค์กัน อย่างนี้

บอกแล้วว่า จุดดงค์มี ๑๓ ข้อ เกี่ยวกับปัจจัยสี่ ใน ๓ ข้อแรก เพราะข้อที่ ๔ เรื่องยานั้นไม่ต้องฝึก มันแล้วแต่โรค แต่ปัจจัย ๓ ข้อแรกนี้ทำให้คนผันแปรวิปริตได้ง่าย มันจะพุ่งเพื่อฟุ่มเฟือย จะทำอะไรที่วุ่นวายกันนักหนา ก็มักจะมาจากปัจจัย ๓ ข้อแรกนั้นแหละ เทียวหาอาหาร หาเครื่องนุ่งห่ม หาที่อยู่อาศัยกันไป ไม่รู้จักจบ

อย่างเรื่องที่อยู่อาศัย ก็สร้างกันไป จนกระทั่งว่าไม่รู้จะสร้างขนาดไหน ให้เป็นวิมานอะไร ท่านก็อยู่โคนไม้ซะ ให้หมดเรื่องไปเลย ได้อยู่วิมานต้นไม้ อย่างกะรุกขเทวดา เทวดาก็อยู่วิมาน อ้าว... ใครบอกว่าอยากอยู่วิมาน กันนี้? รุกขเทวดาก็มีวิมาน คือต้นไม้ต้นแหละ เราก็มีวิมานอยู่ที่ต้นไม้ต้นได้ นี่เข้าใจแล้วใช่ไหม จุดดงค์นะ

ถาม: จะจุดดงค์ได้ ต้องสมาทาน ช่วงเวลาเท่าไร กับใครคะ?

Once we have become informed and got hold of the principle, it is definitely evident that dhutaṅga is not about walking, even though at times it might have walking attached to it. In actual fact, however, dhutaṅga refers to qualities or practices for those polishing off their defilements to train themselves to live simple lives, have few desires, and be contented, so that they can focus their attention on their own tasks and duties.

Instead of spending time getting busy with gains and profits, traveling around seeking or waiting to acquire those four requisites that are extravagant or superfluous, one can attentively apply that same amount of time performing one's tasks and duties in self-development, whether it be in education and learning, or in cultivating tranquility or insight, progressing in the threefold training. Once with fewness of desires and contentment, one can do all this to the fullest. The concept of dhutaṅga should thus be understood.

I have said earlier that there are 13 dhutaṅgas, all relating to the first three of the four requisites, since there is no need to train oneself in regard to the fourth requisite, namely medicine, which is contingent upon a given disease. The first three requisites, however, can easily lead people astray or make them deviant. Whether one is to become luxurious and extravagant, or go to a lot of trouble to acquire something, it is often due to the first three requisites, causing one to go all out in endless pursuit of food, clothing, and lodging.

As for resting places, people would keep on building them to the extent that there is no telling how enormous they will be, or what kinds of paradises they will become. If a monk is to live at the root of a tree, that will do the trick: getting to live in a tree paradise just like a tree sprite (*rukkhadevatā*). Deities dwell in divine abodes. So who says he wants to live in a divine abode? Here it is. Just as a tree sprite has a tree as his divine abode, so also we can have a divine abode at a tree. Is it understood what dhutaṅga is all about?

QUESTION: If a monk is to observe dhutaṅga, he has to undertake to observe it, but for how long and to whom does he make a pledge?

หลวงลุง: ใช่ ต้องสมาทาน เป็นการตั้งกำหนดลงไปแก่ตัวเองว่า เอาละ เริ่มลงมือทำจริงจังละนะ บอกแล้วว่า จะสมาทาน ถือนะยะสั้น หรือ ยาวนาน ก็ได้

ที่ต้องสมาทาน ก็อย่างที่ว่า เป็นการตั้งกำหนดให้เป็นการจริงจังแน่ชัด ลงไป อย่างพระที่เดินบิณฑบาตไปนะ ถ้าไม่สมาทานให้เป็นที่ฐุดงค์ ท่านไป บิณฑบาตเรื่อยก็จริง แต่บางทีคนนิมนต์ท่านไปรับอาหารในที่เขาจัดถวาย หรือในพิธี เป็นงานเป็นการ ก็ไม่เป็นฐุดงค์

เมื่อก็ถามว่าสมาทานกับใคร ก็สมาทานกับตัวเองนะสิ มันเป็นเรื่องของตัวเอง เป็นข้อปฏิบัติสำหรับฝึกตัวเองนี่ เมื่อตกลงใจแล้ว ใจเราเข้มแข็งพอ ก็เอาเลย... ตกลงว่า คราวนี้ฉันสมาทานละนะ ฉันถือฐุดงค์ข้อนี้ละ ๓ เดือน หรือนานเท่าไร ก็ว่าไป

ฐุดงค์ถือหลายข้อพร้อมกันได้ แต่บางข้อขัดกัน เช่น ถือนะยะมาแล้ว จะ อยู่กลางแจ้งได้อย่างไร มันขัดกันเอง ข้อไหนถือได้เหมาะกับตน ถ้าใคร เข้มแข็ง ก็สมาทานเลย อย่างพระมหากัสสปะ ที่เป็นเอตทัคคะทางถือฐุดงค์ เช่นข้ออยู่ป่า ท่านก็ถือตลอดชีวิตเลย

ถาม: ถือหลายๆ ข้อก็ได้หรือคะ?

หลวงลุง: ได้สิ เรื่องผ้าก็ถือ เรื่องอาหารก็ถือ เรื่องที่อยู่ก็ถือ อย่างจีวรก็ถือ ผ้าบังสุกุล อาหารก็ถือบิณฑบาตประจำ เสนาสนะก็ถืออยู่ป่า อยู่รุกขมูล ก็ได้ นี่ พร้อมกันไปเลยหลายข้อ

MONK: Yes, he has to express the undertaking, making a commitment to himself that it is now time to get started in earnest. As mentioned earlier, he can undertake to observe a practice whether for a short or a long period.

The reason for having to make a pledge is, as said before, to make a serious or explicit commitment. In going on an alms round without a pledge to observe it as dhutaṅga, even though he might walk on, if he sometimes gets invited to receive alms food specifically prepared for him or in a formal ceremony, then it is not dhutaṅga.

Just a while ago, you asked: to whom is a pledge to be made? The answer is “to oneself.” Dhutaṅga is one’s own affair. The ascetic practices are for training oneself. Once committed, if one is mentally strong enough, one can simply go ahead. For instance, “this time around, I’ll undertake to observe this practice for three months,” or for whatever length of time, which is up to one’s discretion.

It is permissible to observe several ascetic practices concurrently. However, some practices are in conflict with others. For instance, how can an observer of the tree-root-dweller’s practice also observe the open-air-dweller’s practice? They are mutually conflicting. Whichever practice can be observed and is suitable for oneself and if one is strong enough, then one should undertake to observe it. For instance, the Elder Mahākassapa, who was foremost in the ascetic practices, undertook to observe, in particular, the forest-dweller’s practice throughout his life.

QUESTION: Is it all right to observe several practices [concurrently]?

MONK: Definitely. While practices concerning robes are observed, practices connected with alms food can also be observed, and so can practices concerned with the resting place. For instance, with regard to robes, the refuse-rag-wearer’s practice can be observed; in connection with alms food, the alms-food-eater’s practice can be observed; while in regard to the resting place, the forest-dweller’s practice or the tree-root-dweller’s practice can also be observed, which means several practices can be observed simultaneously.

ถือรูดงค์ มีอานิสงส์อะไร?

ถาม: แล้วอานิสงส์ของการถือรูดงค์ล่ะ?

หลวงลุง: อย่างที่ว่าแล้ว เมื่อถือรูดงค์ ก็จะได้ขีดเกลากิเลสของตัว จะมีความเข้มแข็ง อยู่ในความมกน้อยสันโดษ บอกตัวเองว่าแค่นี้พอแล้ว ฉันอยู่ได้สบายแล้ว ไม่ติดข้องห่วงกังวลอะไรแล้ว ก็ตั้งหน้าตั้งตาทำหน้าที่ของตน ผูกตัวตัวเองไป แล้วก็จะมุ่งหน้าไปในการปฏิบัติ ในการพัฒนา ศึกษาเล่าเรียน เผยแผ่ธรรม ก้าวไปได้เต็มที่

ฉะนั้น รูดงค์จึงมากับความมกน้อยสันโดษ เป็นอยู่ง่าย ต่อด้วยการฝึกฝนขัดเกลาตนเอง แล้วก็เข้าถึงธรรมชาติด้วย แถมน่าเมื่ออยู่กับธรรมชาติได้ดีแล้ว ก็มีความสุขได้ง่าย โดยตัดความวุ่นวายหลุดพ้นไปมากมาย

เมื่อพระถือรูดงค์ ก็ทำให้พระอยู่กับธรรมชาติมากขึ้น มีเวลาเป็นของตัวเอง เป็นอิสระ ไม่ต้องพึ่งพามาก เพราะว่าคนที่ยังต้องพึ่งพานั้น ก็พึ่งพาอาศัยเนื่องมาจากปัจจัย ๔ นี้แหละ ท่านจึงพยายามให้เป็นอิสระในเรื่องปัจจัย ๔ เท่าที่จะทำได้ แล้วตัวเองก็จะมุ่งไปในงาน ในการฝึกตน ปฏิบัติธรรมได้เต็มที่

พออยู่อย่างนี้ ไม่มีอะไรพะรุงพะรัง แทบไม่ต้องมีอะไรติดตัว ไม่ติดข้องห่วงกังวลอะไรแล้ว เป็นอิสระ จะไปไหนก็ไปง่าย ก็จะเข้าคตที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า พระนี้ถ้าเป็นอยู่ถูกต้อง จะเหมือนกับนกที่มีแค่ปีก ๒ ปีก จะบินไปไหนก็บินไป พระก็เป็นอย่างนั้น มีแต่บาตรกับจีวร ยิ่งถือรูดงค์ก็ยิ่งตัวเบา เหมือนกับนกที่มีแต่ปีก ๒ ปีก นึกจะบินไปไหน ก็บิน...ปฐู๋...ไปได้เลย

What are the benefits of observing dhutaṅga?

QUESTION: What are the benefits of observing dhutaṅga?

MONK: As said earlier, when dhutaṅga is observed, a person can polish off his defilements, become stronger, and live with fewness of desires and contentment, telling himself thus: “Just this is enough. I can now live in comfort. I no longer get fixated in or anxious about anything.” He can focus his attention on performing his duties, training himself, and then heading in the direction of practice, development, education and learning, and dissemination of the Dhamma, making progress to the fullest extent.

For this reason, dhutaṅga comes together with fewness of desires, contentment, and simple living, followed by the training and polishing of oneself, as well as direct contact with nature. Furthermore, once a person can live harmoniously with nature, it is easy for him to become happy, through cutting out lots of hassles.

When a monk observes the ascetic practices, he can spend more time with nature, have more free time to himself, and become independent, not having to rely on much. For one who still has to be reliant, it is in connection with the four requisites on which one has to depend. With this in mind, a monk would try to become independent, as far as possible, in regard to the four requisites, so that he can divert his efforts to working and to self-training, practicing the Dhamma to the fullest.

Once living a simple life like this, without being encumbered with things, hardly needing to carry anything with himself, no longer getting fixated in or anxious about anything, and being free, a monk can travel anywhere easily. This will then fall in line with what the Buddha said: if a monk lives a proper life, he is like a bird, which has only two wings and can fly wherever it wants. The same is also true of a monk with only an alms bowl and a set of robes. Especially if he observes the ascetic practices, he will become even lighter. It is like a bird, with only two wings, which, on wanting to fly anywhere, just flies—presto!

เอ... ปรู้ หรือ ปร้อ^[๕] อย่างไหนนะ (เสียงว่า “ปร้อ” หัวร้อกันดั่ง)

พระอย่างท่านที่ถือจุดดงค์นี้ ก็เป็นอย่างนั้น ท่านจะไปไหน ก็ไปได้สะดวก ไปได้คล่อง ท่านก็ไปชนบทนั่นชนบทนี้ ไปพบประชาชนชาวบ้านถิ่นทุรกันดาร ที่อยู่ในดง ในพง ในไพร เขาจะยากจนอยู่กันอย่างไร ท่านก็ได้รู้ได้เห็น แล้วท่านก็มีโอกาสได้สั่งสอนแนะนำ มีธรรมะให้ ช่วยให้เขาอยู่กันดีก็เลยกลายเป็นว่าจุดดงค์นั้นไม่เฉพาะขัดเกลาตนเอง แต่เอื้อในการสั่งสอนคนอื่นด้วย ทำให้ไปเข้าถึงประชาชนได้ทั่วทุกถิ่นฐาน นี่คือมีประโยชน์เยอะเลย

วันก่อนนั้น มีเหตุให้พบกับญาติโยมบางท่าน ก็ได้เล่าให้ญาติโยมฟังเป็นเรื่องแทรกกว่า นานนักแล้ว มีฝรั่งที่ศึกษาค้นคว้าเรื่องเอเชียอาคเนย์ แล้วเขียนเป็นหนังสือหนาเล่มหนึ่ง เป็นตำราประวัติศาสตร์ Southeast Asia ซึ่งนิยมใช้กันเป็นหลักมานาน

เขามีข้อสันนิษฐานอันหนึ่ง เขาบอกว่าดินแดนแถบประเทศไทยนี้ แต่ก่อนอยู่ใต้อำนาจของขอม อย่างที่เราู้กัน คืออาณาจักรขอมโบราณ ซึ่งยิ่งใหญ่มาดั่งละโว้ (ที่ลพบุรี) เป็นเมืองหลวงย่อยสำหรับปกครองดินแดนที่ปัจจุบันคือไทย

ที่นี่ ขอมนั้นมีศาสนาหลัก คือศาสนาพราหมณ์/ฮินดู แล้วก็พุทธศาสนา มหายาน เป็นสองศาสนาใหญ่ของมหาอาณาจักรนั้น

(พูดมาถึงตรงนี้ อุปกรณ์บันทึกเสียงของคณะผู้ฟัง หยุดทำงาน ก็เลยไม่มีเรื่องเล่าไปแล้ว ก็จะลอกมาบอกที่นี้ จึงขอรวบรัดเล่าสั้นๆ ต่อท้าย พอให้เรื่องจบลงได้)

ที่นี่ พระและพราหมณ์ในสองศาสนานั้น ก็อยู่กับความยิ่งใหญ่ที่ศูนย์กลางอำนาจในมหานคร โดยเป็นเจ้าของอิทธิอำนาจมโหฬารพันลึก ทั้งส่วนใหญ่วางไกล ความเจริญให้แปลกแยกกว่าเหวอ้างวัง

Eh, is it presto or pronto?^[5] which is [correct]? (A loud response: “pronto,” followed by a loud laughter.)

A monk like one observing dhutaṅga is just like that. Wherever he goes, he can travel conveniently and smoothly. He might go to this or that rural area, meeting with people in the remote and harsh countryside, living in the wilderness, in the wild, in the forest. He will know and see for himself how people live their poverty-stricken lives. Then he will have a chance to preach and advise them, have the Dhamma to present to them, thereby helping them live well. So it turns out that not only is dhutaṅga for polishing oneself, but it is also propitious to preaching others, making it possible to reach out to people in all locales. There are indeed lots of benefits to this.

The other day, I had a cause to see some lay devotees. I told them as an intervening story that quite a long time ago a Westerner carried out research studies of Southeast Asia and wrote a thick book on its history, which had long been popularly used as a major textbook.

He conjectures that the land that is present-day Thailand used to be under the dominance of the Khmers (or Khoms), as we all know, i.e. the ancient Khmer kingdom, which was a very great kingdom. The Khmers came to establish Lavo (at Lop Buri) as a minor capital to rule the land that is present-day Thailand.

The ancient Khmers had two principal religions: Brahmanism/Hinduism and Mahayana Buddhism. They were the two major religions of that great kingdom.

(At this point, the recording machine of the audience stopped working so that what was told to them is no longer available. What I am about to tell is a brief summary, just enough to bring this intervening story to a close.)

Buddhist monks and Brahminic priests in these two religions lived in grandeur at the center of power in the metropolis, serving as master performers of grandiose and elaborate ceremonies, leaving the majority of people far removed from civilization, alienated, and forlorn.

ในสมัยนั้นเองซึ่งเป็นช่วงเวลายาวนาน พระภิกษุเถรวาทผู้มีความเป็นอยู่
ง่าย ๆ มักน้อยสันโดษดั่งที่ว่า ได้จาริกกันไปเรื่อย ๆ จนไป ๆ มา ๆ ก็ถึงกัน
ใกล้ชิดกับมวลประชาชน กระจายไปทั่วทุกถิ่นดินแดน จนชนบทน้อยใหญ่
กลายเป็นพุทธศาสนิกของเถรวาท

กาลนานผ่านมา ในที่สุด อาณาจักรขอมโบราณเจ้าของนครวัด-นครธม
ก็ล่มสลาย และศาสนาพราหมณ์ กับพุทธศาสนามหายาน ซึ่งผูกตัวติดอยู่กับ
ศูนย์กลางอำนาจที่ยิ่งใหญ่ ก็ล้มหายไปด้วย ในขณะที่พุทธศาสนาเถรวาทเข้าไป
ไปอยู่ในชีวิตของชาวบ้านทั่วผืนแผ่นดินหมดแล้ว นี่คือการที่เขาคือเป็นด้านหนึ่งของ
ประวัติศาสตร์แห่งเอเชียอาคเนย์ แแถบที่มาเป็นประเทศไทย

นาฬิกาปลุกดงค์เกร็งกร้าง ตื่นขึ้นมา ตาสว่าง เดินถูกทางกันเสียที

จุดดงค์เป็นข้อปฏิบัติตามสมัครใจ ที่ทำได้ยากมากบ้างยากน้อยบ้าง แต่ก็
มีพระที่ใจเข้มแข็งสมาทานถือสืบกันมาจนแน่นแฟ้น เข้าอยู่ในวิถีชีวิต เป็น
ความรู้ความเข้าใจสามัญในสังคมไทย

แต่น่าแปลกใจว่า เวลาที่ คนไทยชาวพุทธมากหลายจนเรียกได้ว่าทั่ว ๆ
ไป แม้กระทั่งชาวบ้านพื้นถิ่นก็ไม่รู้จักพอที่จะมองออกได้ว่าจุดดงค์คืออะไร
พากันตื่นเต้นไปกับปรากฏการณ์วูบวาบแวววาบ แล้วก็ไขว้เขวสับสนกันไป

นี่เป็นสัญญาณที่เตือนอย่างชัดเจนว่า พระพุทธศาสนาของคนไทย มี
สภาพเป็นอย่างไร คลาดเคลื่อนผิดเพี้ยน ผูกอรอนเลือนราง หรือว่าไปกันถึง
แค่นี้ ควรจะปฏิบัติหรือจัดการให้เป็นอย่างไร

At that time, which constituted a very long period, Theravada Buddhist monks, who lived simple lives with fewness of desires and contentment, as stated earlier, kept on traveling around until they eventually became close to the masses of people and spread all over the places, to the extent that people in the rural areas, small and large, had been converted to Theravada Buddhism.

After a long period had elapsed, in the end the ancient Khmer Kingdom, the owner of Angkor Wat and Angkor Thom, collapsed, and so did vanish Brahmanism and Mahayana Buddhism, which tied themselves to the center of great power, while Theravada Buddhism had found its way into the villagers' lives all over the land. This, he says, is one aspect of the history of that part of Southeast Asia which came to be Thailand.

With the alarm clock going off loudly, it is about time to wake up with clear eyes and walk the right path

Dhutaṅga constitutes practices on a voluntary basis, either very hard to observe or less hard to follow. Nevertheless, there have been successively generation after generation of monks with strong resolve undertaking to observe them so steadfastly that [the concept of dhutaṅga] has been integrated into the people's way of life, becoming a common knowledge and understanding in Thai society.

It is, however, surprising that a great number of Thai people who are Buddhists (so many of them as to warrant the expression "in general"), including even indigenous villagers, fail to know enough to recognize what dhutaṅga is all about. Popularly thrilled by some flashy and showy phenomena, they have got disoriented and perplexed as a result.

This serves as a distinct warning signal as to what Thai people's Buddhism is like, how aberrant and distorted, or deteriorated and obscured it is, or how far off course it has gone, and how it is to be acted upon or dealt with.

มองในแง่ดี ปรากฏการณ์เป็นเรื่องเป็นราวครึกโครมอื้อฉาวที่โด่งดังเด่นขึ้นมา เป็นอาการที่ผู้ทำนั้นท่านช่วยกระตุกหรือกระแทกกระทุ้งให้คนไทยสะดุ้งตื่น หรือแม้แต่ตระหนกตกใจขึ้นมา ซึ่งน่าจะช่วยให้เกิดความสนใจใส่ใจที่จะแก้ไขกันให้จริงจัง มิฉะนั้น ก็จะไม่ตื่นขึ้นมาจากความหลับใหล ไม่ลุกขึ้นมาทำอะไรให้เป็นสาระขึ้นอัน

ถ้ามองอย่างนี้ ก็เป็นอันว่าดีแล้ว ที่มีเรื่องแรงร่ำยนำตระหนกตกใจ มาทำให้ตระหนักรู้ อะไรที่ตุ้มตามให้ตื่นเต้น แต่ช่วยปลุกให้ลุกขึ้นมาศึกษาหาความรู้กันให้เท่าทันเข้าใจ ที่จะตัดสินใจได้ด้วยตนเอง แล้วช่วยกันแก้ไข ชวนกันประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องต่อไป ก็เป็นอันถือได้ว่านั่นก็ดี

จะจบเล่มลงท้าย จึงนำเอาหลักความรู้เรื่อง “ธุดงค์” มาบอกกันไว้จาก *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม* ยาวถึง ๔ หน้า จัดได้ว่าเป็นภาคผนวก นับว่าไม่น้อย เรื่องธุดงค์ รู้เท่านี้ น่าจะพอที่หนึ่งก่อน

To look on the bright side, the [recent] phenomena that have arisen as a notoriously and conspicuously sensational and scandalous subject are in effect symptoms of those responsible for them helping to give Thai people a sudden push or goad them to waking up with a start or even a panic. This should contribute to arousing an interest and attention in solving problems in earnest. Otherwise, they would neither wake up from unawareness nor get up to do something substantial and concrete.

If we look in this way, it is well and fine that there have been such serious and alarming phenomena which have come to make us aware, incidents which have boomingly aroused our excitement, but which have helped wake us up and find out about them, to keep pace and gain an understanding of them. We can then make our own judgments, join forces to correct [the problems], and persuade ourselves to act or behave properly further on. After all, this might in effect be regarded as a good thing.

To conclude this volume, I have brought to your attention some theoretical knowledge about dhutaṅga from [my] *Dictionary of Buddhism*, in as many as four pages altogether, which can serve as an addendum, with no small amount of information. So it should be enough for the subject of dhutaṅga to be known up to this extent just for this time around.

ภาคผนวก

จาก พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม ภาค ๑: พจนานุกรมพุทธศาสตร์ หมวดธรรม หน้า ๒๕๖-๒๕๘ (ปรับแก้เพื่อความเล็กน้อย)

[342] **ธุดงค์ 13** (องค์คุณเครื่องสลัดหรือกำจัดกิเลส, ข้อปฏิบัติเข้มงวด ที่สมครใจสมาทานประพฤติประจำตัว ชั่วระยะกาลสั้น หรือยาว หรือแม้แต่ตลอดชีวิต เป็นอุบายขัดเกลากิเลส ส่งเสริมความมักน้อยสันโดษ เป็นต้น — Dhutaṅga: means of shaking off or removing defilements; austere practices; ascetic practices)

หมวดที่ 1 จีวรปฏิสังยุตต์ (เกี่ยวกับจีวร — connected with robes)

1. **ปัสสุลิกังคะ** (องค์แห่งผู้ถือทรงผ้าบังสุกุล คำสมาทานว่า “คหบดีจีวร ปฏิบัติปามิ, ปัสสุลิกังคะ สมาธิยามิ” แปลว่า “เรางดคหบดีจีวร สมาทานองค์แห่งผู้ถือทรงผ้าบังสุกุล” — *Paṃsukūlikaṅga*: refuse-rag-wearer’s practice)
2. **เตจิวริกังคะ** (องค์แห่งผู้ถือทรงเพียงไตรจีวร คำสมาทานว่า “จตุตถจีวร ปฏิบัติปามิ, เตจิวริกังคะ สมาธิยามิ” แปลว่า “ข้าพเจ้างดจีวรผืนที่ ๔ สมาทานองค์แห่งผู้ทรงเพียงไตรจีวร” — *Tecīvarikaṅga*: triple-robe-wearer’s practice)

หมวดที่ 2 ปิณฑปาตปฏิสังยุตต์ (เกี่ยวกับบิณฑบาต — connected with alms food)

3. **ปิณฑปาตีกังคะ** (องค์แห่งผู้ถือเกี่ยวบิณฑบาต คำสมาทานว่า “อติเรกลาภ ปฏิบัติปามิ, ปิณฑปาตีกังคะ สมาธิยามิ” แปลว่า “ข้าพเจ้างดอติเรกลาภ สมาทานองค์แห่งผู้ถือเกี่ยวบิณฑบาต” — *Piṇḍapātikaṅga*: alms-food-eater’s practice)

Addendum

From “Dhutaṅga” in [the present author’s] *Dictionary of Buddhism*, Part One: Dictionary of Numerical Dhammas, pp. 256–258 (with minor revisions)

[342] **13 Dhutaṅgas** (means of shaking off or removing defilements; austere practices or ascetic practices voluntarily undertaken to observe on a personal basis over a short or a long period of time or even throughout one’s life as a method of polishing off defilements, and enhancing such qualities as fewness of desires and contentment.

Set 1: Cīvaraṭṭisaṃyutta (connected with robes)

1. Paṃsukūlikaṅga (refuse-rag-wearer’s practice). The pledging statement is as follows: “Gahapaticīvaraṃ paṭikkhipāmi; Paṃsukūlikaṅgaṃ samādiyāmi, meaning “I forgo robes presented by house-holders; I undertake to observe the refuse-rag-wearer’s practice.”

2. Tecīvarakaṅga (triple-robe-wearer’s practice). The pledging statement is as follows: “Catutthacīvaraṃ paṭikkhipāmi; Tecīvarikaṅgaṃ samādiyāmi,” meaning “I forgo a fourth robe; I undertake to observe the triple-robe-wearer’s practice.”

Set 2: Piṇḍapātapaṭisaṃyutta (connected with alms food)

3. Piṇḍapātikaṅga (alms-food-eater’s practice). The pledging statement is as follows: “Atirekalābhaṃ paṭikkhipāmi; Piṇḍapātikaṅgaṃ samādiyāmi,” meaning “I forgo a surplus acquisition [of food]; I undertake to observe the alms-food-eater’s practice.”

4. สप्तทานจาริกังคะ (องค์แห่งผู้ถือเที่ยววิณฑชบาตไปตามลำดับ คำสมาทานว่า “โลลุปจารี ปฏิกุชิปามิ, สप्तทานจาริกังคะ สมาதியามิ” แปลว่า “ข้าพเจ้างดการเที่ยวตามใจอยาก สมาทานองค์แห่งผู้ถือเที่ยววิณฑชบาตไปตามลำดับ” — *Sapadānacārikāṅga*: house-to-house-seeker’s practice)

5. เอกาสนิกังคะ (องค์แห่งผู้ถือหนึ่งฉัน ฌ อาสนะเดียว คือฉันวันละครั้งเดียว ลุกจากที่แล้วไม่ฉันอีก คำสมาทานว่า “นานาสนโกชนั ปฏิกุชิปามิ, เอกาสนิกังคะ สมาதியามิ” แปลว่า “ข้าพเจ้างดการฉัน ฌ ต่างอาสนะ สมาทานองค์แห่งผู้ถือหนึ่งฉัน ฌ อาสนะเดียว” — *Ekāsanikāṅga*: one-sessioner’s practice)

6. ปัตตปิณฑิกังคะ (องค์แห่งผู้ถือฉันเฉพาะในบาตร คือ ไม่ใช่ภาชนะใส่อาหารเกิน ๑ อย่าง คือบาตร คำสมาทานว่า “พุตติยาชณั ปฏิกุชิปามิ, ปัตตปิณฑิกังคะ สมาதியามิ” แปลว่า “ข้าพเจ้างดภาชนะที่ ๒ สมาทานองค์แห่งผู้ฉันเฉพาะในบาตร” — *Pattapiṇḍikāṅga*: bowl-food-eater’s practice)

7. ขลุปัจจฆาตติกังคะ (องค์แห่งผู้ถือห้ามภัตที่ถวายภายหลัง คือเมื่อได้ปลงใจกำหนดอาหารที่เป็นส่วนของตน ซึ่งเรียกว่า “ห้ามภัต” ด้วยการลงมือฉันเป็นต้นแล้ว ไม่รับอาหารที่เขานำมาถวายอีก แม้จะเป็นของประณีต คำสมาทานว่า “อติริตตโกชนั ปฏิกุชิปามิ, ขลุปัจจฆาตติกังคะ สมาதியามิ” แปลว่า “ข้าพเจ้างดโภชนะอันเหลือเพื่อสมาทานองค์แห่งผู้ถือห้ามภัตที่ถวายภายหลัง” — *Khalupacchābhattikāṅga*: later-food-refuser’s practice)

หมวดที่ 3 เสนาสนปฏิสังยุตต์ (เกี่ยวกับเสนาสนะ — connected with the resting place)

8. อารัญญิกังคะ (องค์แห่งผู้ถืออยู่ป่า อยู่ห่างบ้านคนอย่างน้อย ๕๐๐ วัชระ คือ ๒๕ เส้น คำสมาทานว่า “คามนตเสนาสนั ปฏิกุชิปามิ, อารัญญิกังคะ สมาதியามิ” แปลว่า “ข้าพเจ้างดเสนาสนะชายบ้าน สมาทานองค์แห่งผู้ถืออยู่ป่า” — *ārañṅikāṅga*: forest-dweller’s practice)

4. Sapadānacārikaṅga (house-to-house seeker's practice). The pledging statement is as follows: "Loluppacāraṃ paṭikkhipāmi; Sapadānacārikaṅgaṃ samādiyāmi," meaning "I forgo going on an alms round with covetousness; I undertake to observe the house-to-house-seeker's practice."

5. Ekāsanikaṅga (one-sessioner's practice, i.e. eating only once a day; no more eating after getting up from the seat). The pledging statement is as follows: "Nānāsanabhojanaṃ paṭikkhipāmi; Ekāsanikaṅgaṃ samādiyāmi," meaning "I forgo eating in several sessions; I undertake to observe the one-sessioner's practice."

6. Pattapiṇḍikaṅga (bowl-food-eater's practice, i.e. not using more than one eating vessel, namely an alms bowl). The pledging statement is as follows: "Dutiyabhājanaṃ paṭikkhipāmi; Pattapiṇḍikaṅgaṃ samādiyāmi," meaning "I forgo a second vessel; I undertake to observe the bowl-food-eater's practice."

7. Khalupacchābhattikaṅga (later-food-refuser's practice. That is, on resolving to determine one's own portion of food, called "refusing more food," by, for example, starting to eat, one refuses to receive additional food even if it is a delicacy.). The pledging statement is as follows: "Atrittabhojanaṃ paṭikkhipāmi; Khalupacchābhattikaṅgaṃ samādiyāmi," meaning "I forgo additional food; I undertake to observe the later-food-refuser's practice."

Set 3: Senāsanapaṭisaṃyutta (connected with the resting place)

8. Ārañṇikaṅga (forest-dweller's practice, i.e. living at least 500 bow-lengths or about one kilometer away from any villager's cottage). The pledging statement is as follows: "Gāmantasenāsanāṃ paṭikkhipāmi; Ārañṇikaṅgaṃ samādiyāmi," meaning "I forgo dwelling in a village abode; I undertake to observe the forest-dweller's practice."

9. รุกขมุสิกังคะ (องค์แห่งผู้ถืออยู่โคนไม้ คำสมาทานว่า “ฉนฺนํ ปฏิกฺขามิ, รุกขมุสิกังคํ สมาทियามิ” แปลว่า “ข้าพเจ้างดที่มุงบัง สมาทานองค์แห่งผู้ถืออยู่โคนไม้” — *Rukkhamūlikāṅga: tree-root-dweller’s practice*)

10. อภโภกาสิกังคะ (องค์แห่งผู้ถืออยู่ที่แจ้ง คำสมาทานว่า “ฉนฺนณจ รุกฺขมุลณจ ปฏิกฺขิปามิ, อภโภกาสิกังคํ สมาทियามิ” แปลว่า “ข้าพเจ้างดที่มุงบัง และโคนไม้ สมาทานองค์แห่งผู้ถืออยู่ที่แจ้ง” — *Abbhokāsikāṅga: open-air-dweller’s practice*)

11. โสสานิกังคะ (องค์แห่งผู้ถืออยู่ป่าช้า คำสมาทานว่า “อสุสานํ ปฏิกฺขิปามิ, โสสานิกังคํ สมาทियามิ” แปลว่า “ข้าพเจ้างดที่มีไช้ป่าช้า สมาทานองค์แห่งผู้ถืออยู่ป่าช้า” — *Sosānikāṅga: charnel-ground dweller’s practice*)

12. ยถาสันถติกังคะ (องค์แห่งผู้ถืออยู่ในเสนาสนะแล้วแต่เขาจัดให้ คำสมาทานว่า “เสนาสนโลลูปปี ปฏิกฺขิปามิ, ยถาสนถติกังคํ สมาทियามิ” แปลว่า “ข้าพเจ้างดความอยากเอาแต่ใจในเสนาสนะ สมาทานองค์แห่งผู้ถืออยู่ในเสนาสนะแล้วแต่เขาจัดให้” — *Yathāsanthatikāṅga: any-bed-user’s practice*)

หมวดที่ 4 วัริยปฏิสังยุตต์ (เกี่ยวกับความเพียร — connected with energy)

13. เนสัจชิกังคะ (องค์แห่งผู้ถือการนั่ง คือเว้นนอน อยู่ด้วยเพียง ๓ อิริยาบถ คำสมาทานว่า “เสยยํ ปฏิกฺขิปามิ, เนสัจชิกังคํ สมาทियามิ” แปลว่า “ข้าพเจ้างดการนอน สมาทานองค์แห่งผู้ถือการนั่ง” — *Nesajjikāṅga: sitter’s practice*)

ในจุดดงค์ทั้ง 13 ข้อ แต่ละข้อมีคำสมาทาน (โดยอธิษฐานใจหรือเปล่งวาจา) แยกได้เป็น 2 ท่อน ท่อนแรกเป็นการกล่าวงด ส่วนท่อนหลังเป็นการกล่าวถือจุดดงค์ข้อนั้นๆ โดยหลักการ ถึงหากว่าจะใช้เพียงท่อนใดท่อนหนึ่ง ท่านชี้แจงว่า การสมาทานได้ทำสำเร็จแล้ว แต่ในทางปฏิบัติ นิยมกล่าวคำสมาทานเต็มทั้ง 2 ท่อน ประหนึ่งเพื่อส่ำทับให้หนักแน่นยิ่งขึ้น

9. Rukkhamūlikaṅga (tree-root-dweller's practice). The pledging statement is as follows: "Channaṃ paṭikkhipāmi; Rukkhamūlikaṅgaṃ samādiyāmi," meaning "I forgo a roof; I undertake to observe the tree-root-dweller's practice."

10. Abbhokāsikaṅga (open-air-dweller's practice). The pledging statement is as follows: "Channaṅca rukkhamūlaṅca paṭikkhipāmi; Abbhokāsikaṅgaṃ samādiyāmi," meaning "I forgo a roof and the root of a tree; I undertake to observe the open-air dweller's practice."

11. Sosānikaṅga (charnel-ground-dweller's practice). The pledging statement is as follows: "Assānaṃ paṭikkhipāmi; Sosānikaṅgaṃ samādiyāmi," meaning "I forgo what is not a charnel ground; I undertake to observe the charnel-ground-dweller's practice."

12. Yathāsanthatikaṅga (any-bed-user's practice). The pledging statement is as follows: "Senāsanaloluppaṃ paṭikkhipāmi; Yathāsanthatikaṅgaṃ samādiyāmi," meaning "I forgo covetousness in regard to resting places; I undertake to observe the any-bed-user's practice."

Set 4: Viriyapaṭisaṃyutta (connected with energy)

13. Nesajjikaṅga (sitter's practice, i.e. refusing to lie down; living in the three postures only: standing, walking, and sitting). The pledging statement is as follows: "Seyyaṃ paṭikkhipāmi; Nesajjikaṅgaṃ samādiyāmi," meaning "I forgo lying down; I undertake to observe the sitter's practice."

In all the 13 practices, each practice has a pledging statement (made silently to oneself or uttered out loud) which can be divided into two portions. The former one is to pledge to forgo something while the latter is to pledge to observe that particular practice. In principle, even if only one or the other portion is used, it is pointed out, the pledging is considered done. In practice, however, both portions are conventionally used in full so as to, as it were, strengthen the pledge even more.

ข้อควรทราบเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูดงค์ 13

ก. โดยย่อ รูดงค์มี 8 ข้อ เท่านั้น คือ

1) องค์หลัก 3 (สี่สังคะ — principal practices) คือ สบทานจาริกังคะ (เท่ากับได้รักษาปิณฑปาติกังคะด้วย) เอกาสนิกังคะ (เท่ากับได้รักษาปัตตปิณฑิกังคะ และขลุปลัจฉาภัตติกังคะด้วย) และอัพโภกาสิกังคะ (ทำให้รู้ขมมูลิกังคะ กบยธาสันถติกังคะ หมตความจำเป็น)

2) องค์เดี่ยวไม่คาบเกี่ยวข้ออื่น 5 (อสมัมภินนังคะ — individual practices) คือ อารัญญิกังคะ บังสุกุลิกังคะ เตจวีริกังคะ เนลัชชิกังคะ และโสสานิกังคะ

ข. โดยนิสสัย คือที่อาศัย (dependence) มี 2 คือ บัจจัยนิสสิต 12 (อาศัย บัจจัย — dependent on requisites) กับ วิริยนิสสิต 1 (อาศัยความเพียร — dependent on energy)

ค. โดยบุคคลผู้ถือ

1) ภิกษุ ถือได้ทั้ง 13 ข้อ

2) ภิกษุณี ถือได้ 8 ข้อ (คือ ข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 12, 13)

3) สามเณร ถือได้ 12 ข้อ (คือเว้นข้อ 2 เตจวีริกังคะ)

4) ลิกขมานาและสามเณรี ถือได้ 7 ข้อ (คือ ลตข้อ 2 ออกจากที่ภิกษุณี ถือได้)

5) อุปาสกอุบาสิกา ถือได้ 2 ข้อ (คือข้อ 5 และ 6)

ง. โดยระดับการถือ แต่ละข้อถือได้ 3 ระดับ คือ

1) อย่างอุกฤษฏ์ หรืออย่างเคร่ง เช่น ผู้ถืออยู่ป่า ต้องให้ได้อรุณในป่า ตลอดไป

2) อย่างมัธยม หรืออย่างกลาง เช่นผู้ถืออยู่ป่า อยู่ในเสนาสนะชายบ้าน ตลอดฤดูฝน 4 เดือน ที่เหลืออยู่ป่า

Further noteworthy information about the 13 ascetic practices

- A. *By abridgement*, there are only eight ascetic practices, namely
- 1) three principal practices (sīsaṅga), namely sapaḍānacārikaṅga (tantamount to also observing piṇḍapātikaṅga), ekāsanikaṅga (tantamount to also observing pattapiṇḍikaṅga and khalupacchābhattikaṅga), and abbhokāsikaṅga (rendering rukkhamūlikaṅga and yathāsanthatikaṅga unnecessary)
 - 2) five individual practices, not relating to other practices (asambhinnaṅga), namely āraññikaṅga, paṃsukūlikaṅga, tecīvarikaṅga, nesajjikaṅga, and sosānikaṅga
- B. *By dependence* (nissaya), there are two groups: 12 practices that are dependent on requisites (paccayanissita) and one that is dependent on energy (viriyānissita)
- C. *By observer*
- 1) A monk can observe all the 13 practices.
 - 2) A nun can observe eight practices (i.e. practices 1, 2, 3, 4, 5, 6, 12, and 13).
 - 3) A novice can observe 12 practices (with tecīvarakaṅga not allowed).
 - 4) A female probationist and a female novice can observe seven practices (i.e. removing practice 2 from the eight practices allowed to a nun).
 - 5) A layman and a laywoman can observe two practices (i.e. practices 5 and 6).
- D. *By degree of observance*. Each practice can be observed in three degrees:
- 1) In the utmost or stringent degree: e.g. an observer of the forest-dweller practice must always meet the dawn in the forest.
 - 2) In the moderate degree: e.g. an observer of the forest-dweller practice must live in the village with its precincts throughout the four rainy months while living in the forest the rest of the time.

3) อย่างอ่อน หรืออย่างเพลลา เช่น ผู้ถืออยู่ป่า อยู่ในเสนาสนะชายบ้าน ตลอดฤดูฝนและหนาวรวม 8 เดือน

จ. ข้อ 9 และ 10 คือ รุกขมุสิกังคะ และอัปโภกาสิกังคะ ถือได้เฉพาะนอกพรชชา เพราะวินัยกำหนดให้ต้องถือเสนาสนะในพรชชา

ฉ. จุดประสงค์ไม่ใช่ขบถบัญญัติทางวินัย ขึ้นกับความสมัครใจ มีหลักทั่วไปในการถือว่า ถ้าถือแล้วช่วยให้กรรมฐานเจริญ หรือช่วยให้กุศลธรรมเจริญ อกุศลธรรมเสื่อม ควรถือ ถ้าถือแล้วทำให้กรรมฐานเสื่อม หรือทำให้กุศลธรรมเสื่อม อกุศลธรรมเจริญ ไม่ควรถือ ส่วนผู้ที่ถือหรือไม่ถือ ก็ไม่ทำให้กรรมฐานเจริญหรือเสื่อม เช่น เป็นพระอรหันต์แล้วอย่างพระมหากัสสปะ เป็นต้น หรือคนอื่น ๆ ก็ตาม ควรถือได้ ฝ่ายแรกควรถือในเมื่อคิดจะอนุเคราะห์ชุมชนในภายหลัง ฝ่ายหลังเพื่อเป็นवासนาต่อไป

ช. จุดศัที่มากในบาลีเดิม ไม่พบครบจำนวนในที่เดียว (ที่พบจำนวนมาก คือ ม.อุ.14/186/138; M.III.40 มีข้อ 1, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13; อง.ทสก.24/181/245; A.V.219 มีข้อ 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13; ชุ.ม.29/918/584; Nd1188 มีข้อ 1, 2, 3, 4, 7, 8, 12, 13) นอกจากคัมภีร์ปริวาร^[๖] (วินย.8/981/330; 1192/475; Vin.V.131,198) ซึ่งมีหัวข้อครบถ้วน ส่วนคำอธิบายทั้งหมด พึงดูในคัมภีร์วิสุทธิมัคค์^[๗]

- 3) In the mild or relaxed degree: e.g. an observer of the forest-dweller practice lives in the village with its precincts throughout the rainy season and winter, totaling eight months.
- E. Practices 9 and 10, namely rukkhamaḷikaṅga and abbhokāsikaṅga, can be observed only outside the rains retreat, as it is stipulated by the monastic rules that a monk has to live in a lodging during the rains retreat.
- F. The ascetic practices are not established monastic rules [enjoined on monks and nuns]. Adopting them is on a voluntary basis. The rules of thumb for observance are as follows. If the observance of a practice helps improvement in meditation, or leads to an increase in wholesome states and a decline in unwholesome states, then it should be observed. If the observance of a practice causes deterioration in meditation, or a decline in wholesome states and an increase in unwholesome states, then it should not be observed. As for those whose observance or non-observance of a practice does not bring about improvement or deterioration in meditation, e.g. arahants such as the Elder Mahākassapa, or others, it should be observed. The former group should observe it with a view to aiding later communities of people, while the latter should observe it for the sake of acquiring the habit concerned for the future.
- G. In the original, canonical text, no complete list [of the ascetic practices] is found in a single source. (Numerous items are found in M.III.40, embracing practices 1, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 12, and 13; in A.V.219, embracing practices 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, and 13; in Nd¹188 embracing practices 1, 2, 3, 4, 7, 8, 12, 13) except for the *Parivāra*^[6] (Vin.V 131, 198), where the complete list of topics is given. For all the explanations, it is advisable to consult the *Visuddhimagga*^[7].

บันทึกท้ายเล่ม

[๑] ความมักน้อยสันโดษ

โวหารว่า “ความมักน้อยสันโดษ” มักปรากฏเป็นคำคู่กันในหนังสือธรรมะภาษาไทย จนชาวพุทธหลายคนมักเข้าใจว่า ทั้ง ๒ คำเป็นโวพจน์ ดังจะเห็นได้จากภาษาปากที่ใช้ *สันโดษ* ในความหมายอย่างเดียวกับ *มักน้อย* และมักใช้เป็นคำคู่กันว่า *มักน้อยสันโดษ* แต่ตามความเป็นจริง คำพท์ทั้ง ๒ มีที่มาต่างกันและมีความหมายต่างกัน *มักน้อย* แปลจากคำบาลีว่า *อปปีจฺจ* “ต้องการน้อย; อดยากได้น้อย” ในภาษาไทย *มักน้อย* อาจใช้เป็นคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ รูปคำนามในบาลีคือ *อปปีจฺจตา* จึงแปลเป็นว่า *ความมักน้อย* ส่วน *สันโดษ* มาจากคำสันสกฤต *สโตษ* (เทียบกับรูปบาลีว่า *สนโตส* แต่คำพท์บาลีที่พบเห็นบ่อยกว่าคือ *สนตุฏฺฐิ* หรือ *สนตุฏฺฐิ*) แปลว่า “ความพอใจ (ในสิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่)” *สันโดษ* ในภาษาไทย อาจใช้เป็นคำกริยาหรือคำวิเศษณ์

ความมักน้อยและสันโดษเป็นองค์คุณต่างกัน ดังจะเห็นได้จากลักษณะดัดสันพระธรรมวินัย ๘ ประการ ที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่พระนางมหาปชาบดีโคตมี อปปีจฺจตา เป็นข้อหนึ่ง สันตุฏฺฐิ ก็เป็นอีกข้อหนึ่ง ส่วนในเรื่อง จุดดงค์ ความมักน้อยสันโดษเป็นคุณสมบัติเด่น ๒ ข้อที่มักยกขึ้นมากล่าวถึงด้วยกัน เพราะมีความหมายเกี่ยวเนื่องกันใกล้ชิด ทว่ามุ่งเน้นต่างกัน กล่าวคือ *มักน้อย* สื่อความว่า “พอใจด้วยของเพียงเล็กน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น” ส่วน *สันโดษ* สื่อความว่า “พอใจตามที่ได้อมา หรือตามมีตามได้ กล่าวคือ ได้แค่ไหนก็พอใจแค่นั้น ไม่ได้นรนสะแสวงหาเรื่อยไปอย่างไม่รู้จักพอ”

Endnotes

[1] Fewness of desires and contentment

The expression “*khwammaknoi sandot*” so often occurs as a word pair in Thai Dhamma texts that many Buddhists tend to take the two words to be synonymous. This can be seen from the fact that in colloquial Thai, *sandot* is used in the same sense as *maknoi* and the two words are often used together in a pair as *maknoi sandot*. In actual fact, however, they have different origins and different meanings. The word *maknoi* is a translation of the Pali *appiccha* “wanting little; desiring few.” In Thai *maknoi* can be used as a verb or an adjective. The noun form in Pali, *appicchatā*, is therefore translated as *khwammaknoi* “fewness of desires.” *Sandot*, on the other hand, derives from the Sanskrit *saṃtoṣa* (equivalent to the Pali *santosa*, while the Pali term more often seen is *santutṭhi*, or *santutṭhī*), meaning “contentment (with what there is or what it is). The word *sandot* in Thai can be used as a verb or an adjective.

Fewness of desires and contentment are different qualities, as can be seen from the eight criteria of the Doctrine and the Discipline that the Buddha preached to Mahāpajāpatī Gotamī. *Appicchatā* is one item, and *santutṭhi* is another. When it comes to dhutaṅga, fewness of desires and contentment are two salient qualities that are often cited together, as their meanings are closely related, yet with different emphases. That is, *fewness of desires* conveys the idea of “being contented with the fewest possible necessities,” while *contentment* conveys the idea of “satisfied with what has been acquired, or with whatever there is or is acquired, i.e. contented with whatever has been gained, rather than ever struggling for more without knowing satisfaction.”

[๒] “ฉันมือเดียว” กับ “ฉันครึ่งเดียว”

ความสัมพันธ์ระหว่าง ฉันมือเดียว กับ ฉันครึ่งเดียว โดยสาระแล้วเป็นเรื่องของภาษา คำว่า *มือ* ในภาษาไทย คนส่วนมากมีแนวโน้มที่จะเข้าใจกันว่ามีความหมายเทียบเท่ากับคำว่า *meal* ในภาษาอังกฤษ แต่อันที่จริง *มือ* หมายถึง “เวลา; คราว” เมื่อใช้แก่เรื่องการกินอาหาร คำนี้หมายถึงช่วงเวลาที่มีการกินอาหาร ดังนั้น ในที่นี้จึงแปล *มือ* ว่า “meal time” มีใช้ “meal” เฉยๆ

[๓] เสนาสนะ ๕

เสนาสนะ ๕ อย่างที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตแก่ภิกษุ ได้แก่ (๑) วิหาร (๒) อัฒโยคะ (๓) ปราสาท (๔) หัมมียะ และ (๕) คูหา

ลักษณะของเสนาสนะทั้ง ๕ อย่างนี้ พระอรธกถาจารย์โบราณและปราชญ์ยุคปัจจุบันได้ให้คำอธิบายที่ต่างกัน เมื่อกกล่าวโดยรวม มีใช้เรื่องง่ายนักที่จะกำหนดชัดเจนไปว่า ความหมายทั้งหมดดังที่เข้าใจกันในปัจจุบันจะตรงกับ ความหมายในสมัยพุทธกาลหรือไม่ ในที่นี้จึงนำมาแสดงเฉพาะคำศัพท์ โดยไม่มีคำอธิบายประกอบเพิ่มเติม

[๔] อนุศาสน์ ๘ และนิสสัย ๔

อนุศาสน์ คือ คำชี้แจง คำสอนที่อุปัชฌาย์หรือกรรมวาจาจารย์บอกแก่ภิกษุใหม่ในเวลาอุปสมบทเสร็จ มี ๘ อย่าง ประกอบด้วย นิสสัย ๔ และ อกรณียกิจ ๔

นิสสัย คือ บังคับเรื่องอาศัยของชีวิตบรรพชิต มี ๔ อย่าง ได้แก่ (๑) เทียววิณฑบาต (๒) นุ่งห่มผ้าบังสุกุล (๓) อยู่โคนไม้ (๔) ฉันทาตองด้วยน้ำมูตรเนา

[2] “Eating in only one session” and “eating during only one meal time”

The confusion between eating in only one session and eating during only one meal time is essentially linguistic. The word *mýy* in Thai tends to be understood by most people to be equivalent in meaning to the word *meal* in English. In actual fact, however, *mýy* means “time; particular period of time.” When used in regard to eating, this word refers to a period during which eating takes place. Hence the translation for *mýy* given here is “meal time,” not simply “meal.”

[3] The five types of lodgings

The five types of lodgings the Buddha allowed monks to live in are: (1) *vihāra*, (2) *aḍḍhayoga*, (3) *pāsāda*, (4) *hammiya*, and (5) *guhā*.

Ancient commentators and modern scholars have offered different explanations as to how these five types of lodgings are like. On the whole, it is not so easy to ascertain whether all the meanings as we understand today are the same as those in the time of the Buddha. Only the terms are, therefore, given here without any further accompanying explanations.

[4] The eight admonitions and the four resorts

Admonitions (*anusāsana*) are instructions or teachings a preceptor (*upajjhāya*) or an act-announcing teacher (*kammavācariya*) gives to a newly ordained monk right after the ordination ceremony. There are eight in number, comprising four resorts and four improper actions.

Resorts or **resources** (*nissaya*) are requisites upon which a monk’s life depends. There are four in number: (1) going on alms rounds, (2) wearing refuse rags, (3) living at the root of a tree, and (4) using fermented urine as medicine.

อกรณียกิจ คือ กิจที่ไม่ควรทำ หมายถึงกิจที่บรรพชิตทำไม่ได้ มี ๔ อย่าง ได้แก่ (๑) เสพเมถุน (๒) ลักของเขา (๓) ฆ่าสัตว์ (ที่ทำให้ขาดจากความ เป็นภิกษุ หมายถึงเอากล้ามมนุษย์) (๔) พุดอวดคุณวิเศษที่ไม่มีในตน

[๕] ปฐุ หรือ ปฐุอ

ในภาษาไทย มีใช้ทั้ง *ปฐุ* และ *ปฐุอ* โดยมีความหมายแทนที่ร่วมกัน ว่า “รวดเร็ว” ส่วนในภาษาอังกฤษ คำที่พอจะเข้าคู่กันได้ ในลักษณะที่ คล้ายกัน ก็คือ *presto* (ในที่นี้ใช้แทน *ปฐุ*) และ *pronto* (ในที่นี้ใช้แทน *ปฐุอ*) เนื่องจาก ๒ คำนี้ออกเสียงคล้ายกัน มีความหมายแทนที่ร่วมกันว่า “รวดเร็ว” เช่นกัน และเห็นว่าเข้ากับบริบทนี้ได้ นอกจากนี้ ทั้ง *presto* และ *pronto* ต่างก็ขึ้นต้นด้วยพยัญชนะควบกล้ำคือ *pr* ในภาษาอังกฤษ ซึ่งพอจะเทียบได้กับพยัญชนะควบกล้ำ *ปร* ที่ขึ้นต้นทั้งคำว่า *ปฐุ* และ *ปฐุอ* ในภาษาไทยอีกด้วย

[๖] ปฐุวาร

ปฐุวาร “หนังสือประกอบ; คู่มือ” เป็นชื่อคัมภีร์เล่มสุดท้ายในพระ วินัยปิฎก เรียบเรียงในรูปคำถามคำตอบ ซ้อมความรู้พระวินัย

[๗] วิสุทธิมรรค

วิสุทธิมรรค “ทางสู่ความบริสุทธิ์; ทางแห่งการชำระให้บริสุทธิ์” เป็น ปกรณวิเศษที่พระพุทโธศาจารย์ ภิกษุชาวอินเดียในคริสต์ศตวรรษที่ ๕ เป็นผู้แต่ง แบ่งเป็น ๓ ภาค ตามแนวไตรสิกขา คือ คีล สมาธิ ปัญญา บทที่ ๒ ทั้งบท ในภาคแรก คือ จุดดงคินิทเทศ มุ่งเจาะจงพูดเรื่องจุดดงค์ ทั้ง ๑๓ ข้อโดยเฉพาะ

Improper actions (*akaraṇīya*) are things that ought not to be done, referring to things a monk is forbidden to do. There are four in number: (1) sexual intercourse, (2) taking what is not given, (3) taking life (specifically homicide, which entails expulsion from monkhood), and (4) making claims of superhuman qualities not existent in oneself.

[5] **Presto or pronto**

In Thai, both *prǔu* and *prǔw* are in use, sharing the core meaning of “quickly.” In English, the two words which could roughly form a pair in similar fashion are *presto* (here used for *prǔu*) and *pronto* (here used for *prǔw*), as they are similar in pronunciation, also sharing the core meaning of “quickly,” and deemed compatible with the context in question. Furthermore, both *presto* and *pronto* begin with the cluster *pr* in English, which is roughly comparable to the cluster *pr* at the beginning of both *prǔu* and *prǔw* in Thai as well.

[6] **Parivāra**

The *Parivāra* “supplemental text; manual” is the title of the concluding scripture of the Vinayaṭṭaka, compiled in the form of a catechism, or questions and answers, for reviewing one’s knowledge of the Discipline.

[7] **Visuddhimagga**

The *Visuddhimagga* (the path of purity; the path of purification) is a special treatise written by the Elder Buddhaghosa, an Indian commentator in the fifth century CE. The *Visuddhimagga* is divided into three parts along the lines of the threefold training, namely morality, concentration, and wisdom. The entire second chapter, *dhutaṅga-niddesa* “exposition of dhutaṅga,” in the first part is specifically devoted to the discussion of all the 13 ascetic practices.

บันทึกของผู้แปล

ราชทินนาม พุทธโฆษาจารย์ (สันสกฤต: พุทธโฆษาจารย์ < พุทธโฆษ + อาจารย์) มีความหมายว่า “อาจารย์นามว่า พุทธโฆษะ (เสียงของ พระพุทธเจ้า)” เป็นส่วนหนึ่งของสมณศักดิ์ “สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์” อันเป็นสมณศักดิ์ชั้นสูงสุด ๑ ใน ๘ ตำแหน่งในปัจจุบัน ระดับสมเด็จพระรองลงมาที่แต่ตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช ในระบบบริหารคณะสงฆ์ของไทย เห็นได้ชัดว่า ชื่อตำแหน่งนี้ตั้งตามนามของท่านพระพุทโธสะ หรือ พระพุทโธสาจารย์ (บาลี: พุทโธสาจริย < พุทโธส + อจริย) พระภิกษุชาวอินเดียในยุคคริสต์ศตวรรษที่ ๕ ซึ่งเป็นพระอรรถกถาจารย์และปราชญ์พระพุทโธศาสนาเถรวาทที่ยิ่งใหญ่ที่สุด

ท่านพระพุทโธสะเป็นผู้รวบรวมอรรถกถาภาษาสิงห์จำนวนมาก และแปลกลับเป็นภาษาบาลี ในบรรดาผลงานอันมากมายของท่านนั้น ก็เช่น สมันตปาสาทิกา อันเป็นอรรถกถาพระวินัยปิฎก และสุมังคลวิลาสินี อันเป็นอรรถกถาที่มณีกาย ส่วนผลงานชิ้นเอกยอดเยี่ยมของท่าน คือคัมภีร์ วิสุทธิ-มรรค แม้จะมีใช้อรรถกถาอธิบายพระไตรปิฎกตอนใดตอนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่ประเทศพุทธศาสนาเถรวาทต่างก็นับถืออย่างสูง ว่าเป็นแหล่งอ้างอิงสำคัญในเรื่องหลักคำสอนพระพุทโธศาสนา ซึ่งยังคงศึกษาและอ้างอิงกันอยู่บ่อยครั้ง ในยุคปัจจุบัน เฉพาะอย่างยิ่ง คำอธิบายเรื่องชุดองค์ทั้ง ๑๓ ข้อโดยละเอียดครอบคลุมก็ได้มาจากปกรณ์พิเศษเล่มนี้แหละ

Translator's Note

The royally bestowed name *Buddhaghosacharya* (Sanskrit: *buddha-ghoṣācārya* < *buddhaghoṣa* + *ācārya*) means “teacher by the name of *Buddhaghosa* (the Buddha’s voice).” It is part of the ecclesiastic title Somdet Phra Buddhaghosacharya, one of the currently eight highest monastic titles whose rank of “somdet” is second only to that of the Supreme Patriarch in Thailand’s ecclesiastic administration system. Ostensibly, the name in this particular monastic title is modeled after that of the Elder Buddhaghosa or Buddhaghosachariya (Pali: *buddha-ghosācariya* < *buddhaghosa* + *ācariya*), the Indian Buddhist monk in the fifth century CE who was the greatest Theravada Buddhist commentator and scholar.

The Elder Buddhaghosa was responsible for synthesizing a large body of Sinhala commentaries on the Pāli Canon and translating them back into Pali. Among his prolific works are, for instance, the *Samantapāsādikā*, a commentary on the Vinayaṭṭaka (Basket of the Discipline), and the *Sumaṅgalavilāsinī*, a commentary on the Dīghanikāya (Collection of Long Discourses). Although not a commentary on a particular portion of the Pali Canon, his monumental masterpiece, namely the *Visuddhimagga* (the path of purification), is highly regarded among Theravada Buddhist countries as an authoritative reference on the Buddhist tenets that is still studied and often quoted today. In particular, it is from this special treatise that detailed and comprehensive explanations of all the 13 ascetic practices are derived.

ด้วยความบังเอิญโดยแท้ ผู้แปลได้เลือกแปลหนังสือเรื่องชุดครั้งนี้เป็นภาษาอังกฤษ เพื่อถวายเป็นสักการะแด่ท่านผู้นิพนธ์ คือ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) ในโอกาสที่ท่านได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระพุทธิโฆษจารย์ ซึ่งเท่ากับว่าท่านมีชื่อพ้องกับท่านพระพุทธิโฆษะในอดีตสำหรับชาวพุทธไทยที่คุ้นเคยเป็นอย่างดีแล้วกับผลงานที่มีอยู่มากมายและทรงคุณค่ายิ่งในเรื่องพระพุทธศาสนา หนังสือ *พุทธธรรม* อันเป็นปกรณัมเล่มเดียวจบ ซึ่งได้รับยกย่องทั่วประเทศ ก็เป็นหลักอ้างอิงและให้ความกระจ่างแจ่มไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าคัมภีร์ *วิสุทธิมรรค* จึงเป็นเหตุให้หลายท่านเห็นพ้องต้องกันว่า พระเดชพระคุณเหมาะสมกับตำแหน่งสมณศักดิ์อันกอปรด้วยนาม “พุทธิโฆษจารย์” นี้โดยแท้

ตามทัศนะของผู้แปลเอง พระภิกษุรูปใดก็ตามย่อมอาจและพึงได้รับการเรียกขานด้วยนาม “พุทธิโฆษะ” ได้ หากท่านสัมฤทธิ์ผลในการยัง “โฆษะแห่งพระพุทธิองค์” ให้ได้ยืนและเงี้ยวไสตสดับ เพื่อประโยชน์สุขอันแท้จริงของพหูชนอย่างกว้างไกลตลอดไป ผู้แปลจึงขออน้อมอุทิศคำแปลภาษาอังกฤษเรื่องชุดครั้งนี้ ถวายเป็นเครื่องบูชาแด่พระเถระ ซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางด้วยนามที่เรียกขานกันว่า “พระพุทธิโฆษจารย์” ทั้งสององค์ กล่าวคือ ท่านผู้นิพนธ์ *วิสุทธิมรรค* ในอินเดียมัยโบราณ และท่านผู้นิพนธ์ *พุทธธรรม* ในประเทศไทยยุคปัจจุบัน มา ณ โอกาสพิเศษนี้

By sheer coincidence, the present translator has chosen to render into English the present volume on dhutaṅga to pay tribute to the Venerable Phra Brahmagunabhorn (P. A. Payutto) on the occasion of his being royally bestowed the higher ecclesiastic title of “Somdet Phra Buddhaghosacharya,” which in effect has made him the namesake of the Elder Buddhaghosa. To those Thai Buddhists already well familiar with his prolific and highly valuable works on Buddhism, his nationally acclaimed single-volume treatise entitled *Buddhadhamma* is no less authoritative and enlightening than the *Visuddhimagga*. This explains why many have unanimously agreed that the Venerable author of the present volume indeed deserves this particular monastic title with the name “Buddhaghosacharya.”

In the present translator’s personal opinion, any Buddhist monk can and should be addressed by the name “Buddhaghosa” provided that he has successfully made “the Buddha’s voice” heard and hearkened to—for the true welfare and happiness of the masses far and wide and forever. He, therefore, would like to humbly dedicate this English translation of the subject of dhutaṅga as a token of homage to both elder monks widely known by the appellation of “Buddhaghosacharya,” namely the author of the *Visuddhimagga* in ancient India and the author of *Buddhadhamma* in present-day Thailand, on this special occasion.

เกี่ยวกับผู้นิพนธ์

พระพรหมคุณาภรณ์ นามเดิม ประยูร อารยางกูร เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๘๑ (ตรงกับปีค.ศ. ๑๙๓๙) ที่จังหวัดสุพรรณบุรี

การศึกษา

ในขั้นพื้นฐาน สำเร็จชั้นประถมศึกษาที่สุพรรณบุรี และศึกษาในระดับชั้นมัธยมที่กรุงเทพมหานครเป็นเวลา ๓ ปี ก่อนที่จะบรรพชาเป็นสามเณรในปีพ.ศ. ๒๔๙๔

ในปีพ.ศ. ๒๕๐๔ ภายหลังสอบได้เปรียญธรรม ๙ ประโยค ในขณะยังเป็นสามเณร ก็ได้รับพระบรมราชานุญาตให้อุปสมบทเป็นนาคหลวง ได้รับฉายาว่า “ปยุตโต”

ในปีพ.ศ. ๒๕๐๕ สอบได้ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ ๑) จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และในปีพ.ศ. ๒๕๐๖ สอบได้วิชาชุดครูพ.ม.

สมณศักดิ์

ได้รับสมณศักดิ์เป็น พระศรีวิสุทธิโมลี (พ.ศ. ๒๕๑๒) พระราชวรมนี (พ.ศ. ๒๕๑๖) พระเทพเวที (พ.ศ. ๒๕๓๐) พระธรรมปิฎก (พ.ศ. ๒๕๓๗) พระพรหมคุณาภรณ์ (พ.ศ. ๒๕๔๗) และสมเด็จพระพุฒาจารย์ (พ.ศ. ๒๕๕๙) ตามลำดับ

ศาสนกิจ

ภายหลังสำเร็จการศึกษา ได้เป็นอาจารย์ในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปีพ.ศ. ๒๕๐๕ และได้เป็นผู้ช่วยเลขาธิการ และรองเลขาธิการในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๐๗-๒๕๑๗

เป็นเจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์ พ.ศ. ๒๕๑๕-๒๕๑๙

About the Author

The Venerable Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto) was born on January 12, BE 2481 (equivalent to CE 1939) in the province of Suphan Buri, Thailand.

Education

For his basic education, he finished primary school in Suphan Buri and spent three years in secondary school in Bangkok before getting ordained as a novice in 1951.

In 1961 after passing the highest grade of Pali studies (Pali Grade 9) while still a novice, he received his higher ordination under royal patronage and obtained his monastic name “Payutto.”

In 1962 he received a Bachelor of Arts in Buddhism, with First Class Honors, from Mahachulalongkorn Buddhist University, and obtained a Special Secondary School Teacher’s Certificate in 1963.

Ecclesiastic titles

The following ecclesiastic titles have successively been bestowed upon him: Phra Srivissuddhimoli (1969), Phra Rajavaramuni (1973), Phra Debvedi (1987), Phra Dhammapitaka (1994), Phra Brahmaganabhorn (2004), and Somdet Phra Buddhaghosacharya (2016).

Religious duties

After his graduation, he became a lecturer in Mahachulalongkorn Buddhist University in 1962, and also Assistant Secretary General and subsequently Deputy Secretary General during the years 1964–1974.

He was abbot of Wat Phra Phiren from 1972 to 1976.

เป็นอาจารย์บรรยายวิชาพระพุทธศาสนา ณ มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกา ในปี พ.ศ.๒๕๑๕, ๒๕๑๙ และ ๒๕๒๔ ณ มหาวิทยาลัย Pennsylvania, Swarthmore College และ Harvard ตามลำดับ

เป็นเจ้าของวารสารวัฒนธรรมแคว้นวัน ตำบลบางกระพี้ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๓๗

วุฒิฐานะ

ได้รับยกย่องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จากสถาบันต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายแห่ง เฉพาะอย่างยิ่ง เป็นตรีปริญญาจารย์ แห่งนวนาลันทามหาวิหาร ประเทศอินเดีย (พ.ศ. ๒๕๓๘) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม แต่งตั้งโดยคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ. ๒๕๓๘) เป็นศาสตราจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พ.ศ. ๒๕๔๔) เป็นเมฆาจารย์ มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนาแห่งโลก (พ.ศ. ๒๕๔๗) และเป็นราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (พ.ศ. ๒๕๔๙)

นอกเหนือจากจะได้รับปริญญาบัตรกิตติมศักดิ์ดุษฎีบัณฑิตกามหาวิทยาลัยต่างๆ ถึง ๒๐ แห่ง เช่น มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหิดล ยังได้รับการประกาศเกียรติคุณและรางวัลอีกมากมายหลายรูปแบบ ที่โดดเด่นเป็นพิเศษก็คือ รางวัล “การศึกษาเพื่อสันติภาพ” จากยูเนสโก (พ.ศ. ๒๕๓๗)

เผยแพร่ธรรม-วิชาความรู้

นอกจากหนังสือหลักที่ตั้งใจเขียนแล้ว เรื่องที่ได้รับนิมนต์ให้บรรยาย ปาฐกถา และธรรมเทศนา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ก็มีผู้ชวนำไปพิมพ์เป็นหนังสือแจกจ่ายกว้างออกไป ทำให้เกิดงานนิพนธ์เป็นเล่มหนังสือมากมาย (นับถึงปี ๒๕๕๐) รวมทั้งสิ้นกว่า ๓๒๗ เรื่อง เช่น พุทธธรรม, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, ธรรมบัญญัติชีวิต, ทางสายกลางของการศึกษาไทย, กาลานุกรม: พุทธศาสนาใน

He served as a lecturer in Buddhism at several universities in the United States in 1972, 1976, and 1981, at Pennsylvania, Swarthmore, and Harvard, respectively.

He has been abbot of Wat Nyanavesakavan in Tambon Bang Krathuek, Amphoe Sam Phran, Changwat Nakhon Pathom, since 1994.

Honorary academic appointments

He has received numerous accolades and recognitions as distinguished scholar from different institutions both in Thailand and abroad. Among them, in particular, are Tipitakacariya at Navanalanda Mahavihara in India (1995), Distinguished Scholar in Culture, appointed by Thailand's National Culture Commission (1995), Special Adjunct Professor at Mahachulalongkorn Buddhist University (2001), Most Eminent Scholar at the World Buddhist University (2004), and Honorary Fellow at the Royal Society of Thailand (2006).

Apart from obtaining honorary doctorates from as many as 20 universities such as Mahachulalongkorn Buddhist University, Chulalongkorn University, and Mahidol University, he has received dozens of honors and awards in various forms, the most remarkable of which is UNESCO's Prize for Peace Education (1994).

Dissemination of the Dhamma and academic knowledge

In addition to the principal works purposely written on his own initiative, there are lectures, public speeches, and sermons given on invitation both in Thailand and abroad that have been converted into book form, published, and disseminated to reach a wider audience. This has resulted in a great number of books totaling (up to the year 2007) over 327 titles, e.g. *Buddhadhamma*, *Dictionary of Buddhism*, *Dictionary of Buddhist Terms*, *A Constitution for Living*, *The Middle Path of Thai Education*, *Chronology of Buddhism in World Civilization*, *Peace through*

อารยธรรมโลก, สันติภาพเกิดจากอิสรภาพและความสุข, *A Buddhist Solution for the Twenty-first Century, Thai Buddhism in the Buddhist World, Buddhist Economics* ฯลฯ หนังสือเหล่านี้ส่วนใหญ่เขียนเป็นภาษาไทย แต่ก็มีบางเรื่องที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ มีเกินกว่า ๑๐ เรื่องที่มีแปลเป็นภาษาอื่น เฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ โดยบางเรื่องก็ยังไม่แปลต่อจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาอื่นอีกด้วย

อนึ่ง “เสียงอ่านหนังสือพุทธธรรม” เต็ม ๒๓ บท บัดนี้มีแจกธรรมทานเป็น CD MP3 ชุดละ ๒๐ แผ่น และเผยแพร่ทางสื่อต่างๆ เช่น ผ่านเว็บไซต์ หรือเป็น app สำหรับอุปกรณ์คอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ เช่น smartphone หรือ tablet computer นอกจากนี้ มี CD ธรรม ที่จัดทำเผยแพร่ในระบบ MP3 จำนวนมาก จัดเป็นชุดต่างๆ เช่น ชุด “เล่าเรื่องให้โยมฟัง ชุด ๑-๒” ชุด “ตามพระใหม่ไปเรียนธรรม” (๖๐ ตอน) ฯลฯ

นับแต่ พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นต้นมา ได้รับนิมนต์เป็นที่ปรึกษาของมหาวิทยาลัยมหิดล ในการจัดทำพระไตรปิฎกฉบับคอมพิวเตอร์ ซึ่งเสร็จสมบูรณ์เป็นฉบับแรกของโลก

□

Freedom and Happiness, A Buddhist Solution for the Twenty-first Century, Thai Buddhism in the Buddhist World, Buddhist Economics, etc. The majority of these books were written in Thai while some of them were written in English. Additionally, over ten titles have been translated into other languages, especially English, with some of them further translated from English into yet another language as well.

Incidentally, “A voice recording of *Buddhadhamma*,” with all the 23 chapters is now available as a Dhamma gift on a set of 20 MP3 CDs, and publicized through various media, e.g. on websites or as an app on a mobile device such as a smartphone or a tablet computer. In addition, there are a large number of Dhamma CDs publicized in MP3 format, which are organized into series, e.g. “Recounting stories to the lay devotees, series 1-2,” “Following newly ordained monks to study the Dhamma” (in 60 installments), etc.

He has been invited to serve since 1987 as consultant to Mahidol University in the development of a digital edition of the Pali Canon, which has been successfully completed as the first ever such work in the world.

□

บันทึกเรื่องลิขสิทธิ์การแปล

ขอแจ้งไว้เพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติต่อไปว่า เนื่องจากหนังสือทั้งปวงของอาตมาภาพเป็นงานธรรมทาน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ไม่มีค่าลิขสิทธิ์อยู่แล้ว เมื่อท่านผู้ใดเห็นคุณค่า และมีบุญเจตนานำไปแปลเผยแพร่ ไม่ว่าจะแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย หรือจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ หรือภาษาอื่นใด ก็เป็นการช่วยกันเผยแพร่ธรรมบ้างเพื่อประโยชน์ให้กว้างออกไป

ผู้ที่ทำงานแปลนั้น ย่อมต้องใช้ความรู้ความสามารถในการที่จะแปล โดยละเอียดเร่งรัดเวลามีขึ้นน้อย ถ้าผลงานแปลนั้นทำด้วยความตั้งใจ น่าเชื่อถือหรือเป็นที่วางใจได้ ในเมื่ออาตมาภาพไม่ถือลิขสิทธิ์ในงานต้นเรื่องนั้นอยู่แล้ว ลิขสิทธิ์ฉบับแปลนั้นๆ ก็ย่อมถือได้ว่าเป็นของผู้แปล ในฐานะเป็นเจ้าของผลงานแปลนั้น โดยผู้แปลดูแลรับผิดชอบค่าแปลของตน และเป็นผู้พิจารณาอนุญาตเองในการที่จะให้ผู้หนึ่งผู้ใดนำฉบับแปลของตนไปดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด ไม่ว่าจะพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน หรือพิมพ์จำหน่าย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามแต่จะเห็นสมควร

ทั้งนี้ สิ่งที่จะร่วมมือเป็นการแสดงความเอื้อเฟื้อ ก็คือ ทำการให้ชัด มิให้เกิดความเข้าใจผิดว่า อาตมาภาพได้รับค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์ใดๆ และแจ้งให้อาตมาภาพในฐานะเจ้าของเรื่องเดิมได้ทราบทุกครั้งที่มีการตีพิมพ์ และถ้าเป็นไปได้ น่าจะมอบหนังสือที่ตีพิมพ์เสร็จแล้วประมาณ ๑๐ เล่ม เพื่อเป็นหลักฐานและเป็นข้อมูลทางสถิติต่อไป

อนึ่ง ผู้แปลอาจแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้ออีก โดยแสดงเจตนาตามความขอใดข้อหนึ่ง หรือทุกข้อ ต่อไปนี้

ก) ให้อาตมาภาพเจ้าของเรื่องต้นเดิมนั้นก็ตาม วัตถุประสงค์วันก็ตาม พิมพ์งานแปลนั้นเผยแพร่ได้ โดยพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

ข) ให้อาตมาภาพ อนุญาตให้ผู้ใดผู้หนึ่งพิมพ์งานแปลนั้นเผยแพร่ได้ เฉพาะในกรณีที่เป็นกรพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

ค) ให้อาตมาภาพก็ตาม วัตถุประสงค์วันก็ตาม อนุญาตให้ผู้ใดผู้หนึ่งพิมพ์งานแปลนั้นเผยแพร่ได้ เฉพาะในกรณีที่เป็นการพิมพ์แจกเป็นธรรมทาน

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

Memorandum on Translation Copyrights

This statement is hereby made to serve henceforth as guidelines [for prospective translators]. As all my books are meant to be gifts of the Dhamma for the welfare and happiness of the people, and are already without royalties, when anyone on seeing their merits wishes, out of good intention, to translate them for publication, whether from English into Thai or from Thai into English or any other language, it is deemed as helping with the promulgation of the Dhamma and furtherance of the public good.

Those working on translation projects must, of necessity, apply their knowledge and ability in their undertakings by putting in no small amount of effort and time. If their translation outputs are produced with attentiveness and are credible or reliable, and since I do not accept any royalties for my source texts, then the respective copyrights of those translations are to be acknowledged as belonging to the translators as proprietors of the translated texts. The translators themselves are to be in charge of and responsible for their own translations, and it is also at their own discretion as they see fit to grant permission to any party concerned to make any use of their translations, whether it be publishing for free distribution as gifts of the Dhamma or publishing for sale, in this country and abroad.

In this connection, what the translators are advised to cooperate to do, as a gesture of courtesy, is to make things clear so as to prevent the misunderstanding that I accept remunerations or any other benefits. They are also requested to notify me, as the original author, every time such a publication takes place. If possible, approximately ten copies of each published work should be given to me as evidence of the publication and for record keeping purposes.

In addition, the translators might further show their generosity by pledging to do any one or all of the following:

a) allow me, the original author, or Wat Nyanavesakavan to publish the translations for free distribution as gifts of the Dhamma;

b) allow me to grant permission to any party concerned to publish the translations exclusively in the case of publishing for free distribution as gifts of the Dhamma;

c) allow me or Wat Nyanavesakavan to grant permission to any party concerned to publish the translations exclusively in the case of publishing for free distribution as gifts of the Dhamma.

Phra Brahmaganabhorn (P. A. Payutto)

November 7, 2009